GLASUL MINORITĂȚILOR
LA VOIX DES MINORITÉS
DIE STIMME DER MINDERHEITEN

ANUL / ANNÉE / JAHRGANG VII. DECEMBRIE / DECEMBRE / DEZEMBER 1929. NUMĂRUL / NUMÉRO / NUMMER 12

Dela Supplex libellum valachorum până la hotărîrile dela Alba-Iulia.

Tot mai des auzim din partea politicianilor români constatarea, că hotărîrile dela Alba-Iulia nu au fost rezultatul unei politici naționale bine chibzuite, ci numai efectul unui entuziasm momentan.

Că întrucât nu corespunde realității concepția aceasta, a dovedit-o deputatul maghiar Hegedüs Nándor, în ședința Camerei din 26 Noemvrie 1929, demonstrând în judiciosul său discurs, în mod eclatant, că hotărîrile dela Alba-Iulia — începând cu Supplex libellum valachorum — sunt într'adevăr continuitatea firească a concepției politice românești.

În cele următoare, reproducem partea aceasta din discursul d-lui deputat Hegedüs.

*

Hegedüs Nándor: D-le președinte, d-lor deputați! D-l Al. Vaida, fiul combatant al Ardealului, a spus într'un discurs ținut în parlamentul maghiar cu o mândrie îndreptățită, că un străbun al d-sale și al d-lui I. Maniu era acel Iosif Miheș, cancelist la Curtea din Viena, care înainte cu aproape 150 de ani a redactat importantul memoriu politic al Românilor din Ardeal: „Supplex libellum valachorum". În acest memoriu se prezenta dezideratul Românilor, care este și baza adevărată a administrațiunii perfecte, anume că funcționarii români să stea în fruntea ținuturilor locuite de Români. De sigur, este un joc al fatalității istoriei, că un descendent al acestui Miheș a depus primul proiect de lege al administrației descentralizate în România, ceeace ni-a dat prilej nouă, minorităților, să subliniem încă odată drepturile noastre indiscutabile, enunțate în rezoluțiunea din Alba-Iulia în chipul următor: „Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie, prin indivizi din sânul său".

D-lor deputați, cu ocaziunea desbaterii reformei administrative, s'a pus pe tapet problema rezoluțiunilor dela Alba-Iulia.

S'au emis diferite păreri asupra acestui act și s'a interpretat în diferite înțelesuri conținutul lui.

Pamfil Șeicaru: D-v. dați un înțeles contractual rezoluțiunilor dela Alba-Iulia privitor la minorități.

Hegedüs Nándor: Voi spune imediat ce înțeles dau eu acestor rezoluții.

Mai ales d-l ministru de interne, în discursul d-sale dela Senat, a semnalat eventualitatea, că s'ar putea să vie o generație nouă, care să svârle această rezoluție, ca pe o zdreanță de hârtie. Ne-am mirat, că tocmai domnii ardeleni au riscat să facă astfel de declarațiuni, pe baza cărora oricine ar putea să pue la îndoială oricând însăși valoarea actului, cu toate că această valoare nu trebue să fie micșorată și diminuată tocmai din partea d-lor.

Pamfil Șeicaru: Deasupra rezoluțiunilor dela Alba-Iulia este Constituția. D-v. trebue să vă raportați la constituția țării. Credeți d-v. că rezoluțiile dela Alba Iulia sunt o supra-constituție? Am vrea să ne lămurim asupra acestui punct, fiindcă sunt lucruri care există în Constituție și d-v. vorbiți de o supra-constituție.

I. I. Mirescu (socialist): E vorba de programul Partidului Național-Țărănesc.

Hegedüs Nándor: D-le Șeicaru, până acum n'am spus decât cinci fraze; vă rog să mă lăsați să vorbesc.

St. Cicio Pop, președinte: D-lor deputați, vă rog să nu mai întrerupeți.

Pamfil Șeicaru: Interpelările mele tindeau să lămurească cele ce spusese oratorul.

Eduard Mirto, subsecretar de stat la ministerul de interne: De ce sunteți nerăbdător? Așteptați să ne lămurim cu toți deodată . . .

Pamfil Șeicaru: Eu pun întrebări, așa ca oratorul să fie mai precis; nu putem pluti în vag și în echivoc. Suntem de aceeaș meserie, gazetari, și gazetăria cere precizie.

Hegedüs Nándor: Vă rog să aveți în considerație, că eu nu vorbesc destul de bine românește.

Voci (de pe băncile majorității): Ba vorbiți foarte bine!

Hegedüs Nándor: D-lor deputați, punându se problema rezoluțiunii dela Alba-Iulia, trebue să răspundem la întrebarea, dacă rezoluțiunile dela Alba-Iulia au sau nu o valoare obligatorie morală și politică.

D-lor deputați, o parte a lumii politice române și-a deschis focul, acum 7—8 ani, în contra punctelor rezoluțiunilor dela Alba-Iulia și în campania aceasta joacă un rol important, mai ales publicistica în politica liberală.

S'a ridicat acuzația contra conducătorilor români din Ardeal, că ei au făurit rezoluțiunile dela Alba-Iulia excluziv sub stipulațiunea efemeră a epocei, sub influința unei ideologii ero-

nate. S'a spus, că fruntaşii români din Ardeal au lucrat la Alba-Iulia în antagonism cu însăşi naţiunea română din Ardeal, că n'au fost prevăzători, n'au urmărit orizonturile reale, că ar fi primejduit cu preocupările lor naive şi teoretice chiar unitatea statului român, dacă ei, liberalii şi averescanii, mari şi serioşi oameni politici, n'ar fi contribuit mai târziu în practică, la eşuarea realizării acestor puncte.

Publicistica liberală merge atât de departe în profanizarea hotărîrilor dela Alba-Iulia încât, de exemplu, d-l Bogdan-Duică le denumeşte în ziarul liberal *Naţiunea* din Cluj o soluţiune infantilă, care e numai a ardelenilor şi nu a poporului român şi pe care nişte interesaţi, dupăcum spune d-sa, le-au impus şi nişte fricoşi le-au primit imediat; iar d-l Goga a stăruit să compromită cu ironie ucigătoare fermecătoarele Karlsburger Beschlüsse, aşa cum d-sa le numeşte, în ochii opiniei publice naţionale şi le înfierează în discursul d-sale dela 6 Iulie 1926 ca o aberaţie.

Pamfil Şeicaru: Dacă nu vă supăraţi, d-v. Ungurii aţi făcut pactul dela Ciucea cu d-l Goga.

Hegedüs Nándor: Am încercat să vedem, cum ar fi mai bine: cu pact sau fără pact . . .

Pamfil Şeicaru: D-l Goga era împotriva declaraţiei dela Alba-Iulia.

Hegedüs Nándor: D-le Şeicaru, d-v. sunteţi obişnuit să mânuiţi mult mai bine, decât mine, discuţiile susţinute în limba română. De altfel mă pun la dispoziţia întrebărilor d-v.

St. Cicio Pop, preşedinte: Vă rog, d-lor deputaţi, să ascultaţi cu luare aminte.

Hegedüs Nándor: D-lor deputaţi, cred că nu numai Românii din Ardeal, dar şi noi minoritarii suntem îndreptăţiţi, ba chiar şi datori, faţă de acuzaţia lipsei de prevedere, pe care totuş trebue să o aibă un bărbat de stat, să luăm în apărare pe domnii, cari au redactat rezoluţia dela Alba-Iulia şi să dovedim, că tocmai d-lor au fost oameni realişti, că punctele acelea ale rezoluţiunei, cari au întregit declaraţia unirii Ardealului cu România, s'au rezumat pe deoparte pe o tradiţie seculară a poporului român din Ardeal, pe de altă parte ele au corespuns unei necesităţi internaţionale şi diplomatice; că d-l I. Maniu şi amicii săi nici nu au putut să procedeze astfel.

Pamfil Şeicaru: Cum n'au putut să procedeze altfel? Vă rog, să precizaţi.

Hegedüs Nándor: Voi preciza.

O voce: Nu mai întrerupeţi.

Pamfil Şeicaru: D-lor deputaţi, daţi-mi voie: d-l Hegedüs este reprezentantul, în discuţia la Mesagiu, a unuia din punctele cele mai importante, susţinute de Partidul Maghiar; d-sa este unul din cei mai reprezentativi deputaţi din rândurile minorităţii maghiare, dintre cei mai străluciţi gazetari şi vreau să mă lă-

murească, care este punctul de vedere al unui reprezentant al minorității maghiare în chestia minorităților. Întrebările mele nu le pun spre a-l împiedica, ci spre a fi și eu, la rândul meu, lămurit. Dacă cineva crede că sunt în culpă, fiindcă vreau să mă lămuresc, nu știu ce fel de concepție ar avea despre rostul discuției la Mesagiu.

Eduard Mirto, subsecretar de stat la ministerul de interne: Discuția la Mesagiu trebue să se desfășoare tocmai așa, unii să vorbească și alții să întrerupă. (Ilaritate.)

Pamfil Șeicaru: D-l Mirto nu este original. A mai spus cineva acest lucru în 1919, când președinte al Adunării era d-l N. Iorga.

Eduard Mirto, subsecretar de stat la ministerul de interne: D-v. aveți memorie mai bună, decât mine.

Pamfil Șeicaru: Un gazetar totdeauna are memoria mai bună, decât un om politic.

Hegedüs Nándor: D-le Șeicaru, voi răspunde la întrebările, pe care mi le-am pus și eu, nu numai d-v.

D-lor deputați, rezoluția dela Alba-Iulia se referă la rapor-turile judiciare, administrative și școlare ale minorităților. Ar fi foarte îndelung și prea complicat, dacă m'aș ocupa cu toate aceste trei laturi ale rezoluției, deci, spre a simplifica explicațiile mele, mi-am ales o singură latură și, fiind mai actuală soarta minorității în fața administrației, mi-am ales administrația ca bază a discursului meu. De altfel mă voi sili a trata cât se poate de scurt următoarele fapte:

Întâi: Poporul român din Ardeal a judecat și a solicitat, vreme de un secol dreptul de afirmare a minorității unei țări în viața publică, în chipul și în spiritul cum a enunțat-o în pct. 3 al rezoluțiunii dela Alba-Iulia; al doilea: conținutul și spiritul acestei rezoluțiuni are și o îndeplinire a postulatelor internațio-nale și, prin ea, poporul român din Ardeal a contribuit, într'o măsură extraordinar de mare, la înfăptuirea României-Mari; al treilea: partidul liberal, ca partid la guvern în zilele din Alba-Iulia, nu a protestat nici odată în public, din punct de vedere diplomatic, în contra acestor puncte; dimpotrivă și partidul li-beral s'a solidarizat cu ele și a promis o astfel de descentrali-zare internă, care a corespuns concepțiunii dela Alba-Iulia și, în fine, neexecutarea pretinsă a legii maghiare 44, din a. 1868, adică legea despre egala îndreptățire a naționalităților, nu putea să fie baza morală, politică sau de drept la degenerarea reali-zării acestor puncte.

D-lor deputați, în general voi evita, în cuvântarea mea, orice expresie exagerată, orice patimă și mă voi mărgini strict în cadrul obiectivității și sper, că tocmai și pentru aceasta voi fi ascultat cu indulgență.

Pamfil Șeicaru: Și cu interes.

Hegedüs Nándor: D-lor deputați, încep cu o reminiscență

istorică, pe care am citit o în cartea lui Bariţiu. Când Dieta ardeleană a desbătut, în anul 1791, „Supplex libellum valachorum", a isbucnit foc pe străzile Clujului. Deputaţii Dietei au alergat la ferestre, curioşi să vadă incendiul. Baronul Wesselényi Miklós, leaderul Dietei, le a spus: „nu alergaţi la ferestre, curioşi să vedeţi focul de afară; arde şi aci un foc destul de mare; măcar pe acesta de l-am putea stinge".

Mentalitatea feudală generală de atunci considera deci ca un foc intenţiunea, care a voit să şteargă nedreptăţile sociale şi naţionale şi n'a observat că însăşi nedreptăţile sunt un foc, care mocneşte. Ar fi foarte trist, chiar numai să presupunem, că parlamentul român, după 140 de ani, ar putea comite aceiaş greşală şi nu ar recunonşte că noi, minorităţile, nu am venit aci să aprindem, ci să stingem focul.

D-lor deputaţi, un punct esenţial al luptelor naţionale ale Românilor din Ardeal era intenţiunea ca, în ţinuturile locuite de Români, administraţia să se facă în limba română, prin funcţionari români, sau — dacă aceştia nu sunt în număr îndestulător — prin funcţionari neromâni, dar care să ştie însă necondiţionat românește. Dacă aş vrea să vă ofer în privinţa aceasta totalitatea dovezilor, ar trebui să vă aduc aci o bibliotecă imensă. Va fi însă destul, dacă vă voi arăta cele 5 etape mari ale acestor lupte: „Supplex libellum valachorum", adunarea naţională din 15 Mai 1848, activitatea Românilor din Ardeal, în timpul dela 1849 până la 1867, congresul naţional din Sibiiu din 1881 şi, în fine, tratativele contelui Stefan Tisza cu d-l T. Mihali şi tovarăşii lui, al căror ecou final era moţiunea sa prezentată la 13 Martie 1914 în parlamentul maghiar.

D-lor deputaţi, punctul 4 al doleanţelor exprimate în „Supplex libellum valachorum" spune textual: „În comitate, municipiu şi comune, în Dietă la Curtea din Viena, la guvernul ţării şi în toate celelalte decastelii şi oficialităţi ale ţării, în alegerea, în denumirea şi promoţiunea de funcţiuni publice, să se aplice indivizi de naţiune românească în proporţie dreaptă".

D-lor deputaţi, când acel Iosif Miheş a redactat dezideratul acesta, ideia naţională abia se avea pe orizontul popoarelor din Europa. Statele au funcţionat în forma lor birocratică, centralizată. În privinţa ocupării slujbelor domina punctul de vedere confesional şi mai ales condiţia, dacă cineva aparţinea nobilimei. Naţiunea română din Ardeal a fost cea dintâi, care a voit să transplanteze ideia naţională în sistemul administrativ al unei ţări, constituind teza ca fiecare popor să fie administrat în primul rând de fii săi proprii, fiindcă încrederea masselor se manifestă mai bine faţă de ei şi năcazurile şi plângerile oamenilor se înţeleg mai bine de către cei cari se trag din acelaş sânge.

Or, domnilor, nu exprimă aproape cuvânt cu cuvânt acelaş gând şi punctul 3 al rezoluţiunii din Alba-Iulia, promiţând că

fiecare popor va primi dreptul de reprezentare în Corpurile Legiuitoare şi în guvernarea ţării, în proporţie cu numărul indivizilor ce-l alcătuesc? Se poate tăgădui, că rezoluţia dela Alba-Iulia este un descendent curat al lui Supplex libellum valachorum" şi nu enunţă o improvizare spontană neprecumpănită, cum afirmă adversarii oamenilor politici din Ardeal?

Victor Cădere: Nu erau revizionişti atunci.

Hegedüs Nándor: Cine vorbeşte de revizionişti! Nu ames tecaţi chestiuni deosebite.

St. Cicio Pop, preşedinte: Vă rog nu întrerupeţi. N'are nici o legătură întreruperea d-v. cu cele ce a spus d l orator.

Hegedüs Nándor: D-lor deputaţi, după 1791 s'a desfăşurat cu repeziciune ideia naţională în Europa şi a stăpânit lumea civilizată.

Fiul acelui Wesselényi, al cărui tată a văzut o primejdie alarmantă în Supplex libellum valachorum, a ajuns la concluzia, că înţelegerea cu naţionalităţile este posibilă numai atunci dacă li-se respectă limba şi se dă liber curs validităţii ei.

S'a desfăşurat şi în cercul Românilor mai clar, cum trebue să fie asigurat dreptul naţionalităţilor — astăzi am zice al minorităţilor — în diferitele ramuri ale vieţii publice.

Simion Bărnuţiu, în cuvântarea sa puternică, ţinută la 15 Mai 1848, arată aplicarea limbilor minoritare în modul următor: „Din punctul de vedere al legiferării, ţările poliglote n'au nevoe de unitate de limbă, fiecare naţiune are nevoile sale deosebite, asupra cărora trebue să se sfătuiască mai întâi în adunările generale, apoi în adunările naţionale şi în fine în adunarea comună a naţiunilor conlocuitoare în stat".

„Ce poate fi însă - spune Bărnuţ — libertatea discuţiunii într'o adunare, unde o naţiune nu poate să consulte în limba sa proprie? Ar consuna cu Apostolatul legiferării liberale, dacă am ţine naţiunea întreagă la tăcere?"

În spiritul cuvântării lui Bărnuţiu, moţiunea de pe Câmpul Libertăţii, punctul 1, declară:

„Naţiunea română pretinde să aibă reprezentanţii săi în Dieta ţării, în proporţie cu numărul său, să-şi aibă diregătorii săi în toate ramurile, administraţii judecătoreşti, militare, în aceiaş proporţie; să se servească cu limba sa în toate treburile ce se ating de dânsa atât în legislaţie, cât şi în administraţie."

Domnilor, dacă cineva aude sau citeşte punctele acestea, poate să afirme că n'ar exista o înrudire sufletească şi istorică între Alba-Iulia şi Câmpul Libertăţii? Şi ar mai putea să afirme, că rezoluţiunile din Alba-Iulia, n'au fost decât produsul fantastic al unor oameni politici uşuratici? Nu, domnilor. E emanaţiunea unei mentalităţi seculare, care nu poate să fie abandonată nici astăzi.

D-lor deputaţi, după evenimentele din 1849, pline de durere şi decepţiune, a răsărit o nouă epocă pentru Români, în opin-

tirile pentru dobândirea drepturilor lor. Epoca aceasta merită studiul tuturor celor cari se ocupă de chestia minoritară. Românii au ajuns acum în situația, ca la Dieta din Sibiiu să-și arate în mod practic, cum își închipue drepturile și rolul lor, în viața administrativă și în sistemul de guvernare. În Dieta din Sibiiu fiecare deputat a întrebuințat limba sa proprie, limba maternă a fost decretată ca limbă exclusiv oficială. În unele județe, locuite în număr covârșitor de Români, și Emanuil Gojdu a declarat, că „nouă ne trebuesc bărbați români în fiecare for până sus la ministru, iar în comune și districte numai limba majorității poate să fie limba oficială, celelalte limbi admise".

În Dieta din Budapesta, într'o comisiune, Alois Vlad și Sigismund Popovici, au redactat un proiect de lege despre împărțirea administrativă a țării, din punct de vedere al naționalităților și al limbii, care proiect ar avea și astăzi valoare, mai ales cu prilejul arondării județelor.

Bărbați de talia lui Șaguna, Barițiu, Cipariu și alții, au desvoltat esența funcționarilor și limbilor. S'a nădăjduit o primenire a concepției liberale și un tratament egal al tuturor naționalităților. Cei cari cunosc epoca aceasta nu pot să afirme cu bună conștiință, că rezoluția din Alba-Iulia ar fi o gafă pripită, naivă, copilărească, care nu are rădăcini în sufletul poporului român din Ardeal.

Domnilor deputați, după transformarea vieții constituționale din Ungaria și după multe frământări ale poporului român din Ardeal, primul congres al partidului național român s'a ținut la Sibiiu, ședință în care a rezumat în nouă puncte lapidare doleanțele Românilor. O operă valoroasă, publicată asupra lucrărilor acestui congres, întitulată „Memorial", însoțește cu o expunere științifică și politică lucrările acestui congres. Ar fi foarte edificator, dacă s'ar citi aici capitolul „Aplicarea limbilor în viața publică", care disecă în mod clasic ce înseamnă, dacă în administrații funcționează asemenea slujitori, cari nu cunosc limba, datinele și însușirile poporului respectiv. Pe baza acestei concepții punctele 2 și 3 ale acestui program pretind introducerea limbii române în toate ținuturile locuite de Români și numirea de funcționari români, sau eventual chiar neromâni, cari însă să cunoască limba poporului în scris și în vorbă, care cunoaște poporul și care sunt și ei cunoscuți de popor.

Congresul din Sibiiu și mai târziu deputații partidului național român, an repetat mereu doleanțele acestea, până când contele Tisza a început pertractările în 1913 cu d-l Dr. Mihali și tovarășii săi la Budapesta, care pun pe tapet, în cadrul activității guvernamentale, dorințele partidului național român. Pertractările acestea sunt cu mult mai recente să le reamintesc. Partidul național a comprimat în mai multe puncte dezideratele sale. Unele au fost acceptate de contele Tisza, înțelegerea însă

nu s'a făcut din cauza atitudinei dârze a ambelor părți. (Exclamațiuni ironice pe băncile majorității).

G. Moroianu: Mai ales a Românilor. (Ilaritate).

Hegedüs Nándor: Ambelor părți. În rândul dezideratelor se prezintă iarăș problema funcționarilor. Doleanțele acestea le-a prezentat mai târziu în 6 Martie 1914, d l Teodor Mihali, în parlamentul maghiar, precum urmează: „În ținuturile locuite în massă de români, poporul român să fie administrat în limba română. Să se aplice în ținuturile acestea institutiv limba română în viața administrativă, realizând principiul că poporul român să fie administrat prin proprii săi fii. Pe fiecare tărâm al funcțiunilor de stat să se angajeze, pe cât posibil numai funcționari români și, în lipsa acestora, numai astfel de funcționari, care să fi dovedit față de o comisiune de examinare, că posedă în vorbă și în scris limba română".

Moțiunea prezentata atunci de d-l Teodor Mihali aș putea să v'o înaintez astăzi în parlamentul de față.

Pamfil Șeicaru: Pe când exista statul austro-ungar, tot teza aceasta susțineați?

Hegedüs Nándor: Voi răspunde și la aceasta. Sunt pregătit să răspund la tot. (Ilaritate).

Pamfil Șeicaru: Mă interesează să văd documentarea dv.

Eduard Mirto, subsecretar de stat la ministerul de interne: Nu-i răspundeți la întrerupere, d-le Hegedüs. (Ilaritate pe băncile majorității).

Pamfil Șeicaru: Vă felicit, d-le subsecretar de stat, că tratați chestiunea minorităților cu zâmbete și glume.

Voci de pe băncile majorității: N'ai înțeles!

Eduard Mirto, subsecretar de stat la ministerul de interne: Dacă ar fi să mă orientez după modul dv. de a înțelege altă dată, m'ar surprinde de data aceasta, că n'am fost înțeles.

Hegedüs Nándor: Tertius gaudet. (Ilaritate).

Domnilor, cum spuneam, moțiunea d-lui Teodor Mihali aș putea să v'o înaintez astăzi, în parlamentul de față, ca să vedem care ar fi părerea dv. asupra ideei, că astăzi, în vremea clasică a examenelor de limba română, care au răpit pâinea atâtor funcționari minoritari, funcționarii majoritari să depună examen de limbă înaintea unei comisiuni compusă din minoritari.

D-lor deputați, cred că prin înșirarea acestor date am dovedit pe scurt, care era concepțiunea românilor din Ardeal în chestiunea minorităților și despre sistemul administrativ al unei țări poliglote.

Pamfil Șeicaru: România nu e o țară poliglotă.

Hegedüs Nándor: Trebue să discutăm și asupra acestei chestiuni?

Pamfil Șeicaru: Nu poate fi o țară poliglotă, atunci când sunt 75% români, față de 25% minoritari. Ce înțelegeți dv. printr'o țară poliglotă?

Hegedüs Nándor: După datele statistice oficiale, locuesc în România 26% minorități.

Pamfil Șeicaru: Fie și 28%, 30%, dar sunt 70% români.

Hegedüs Nándor: Aceasta este teoria dv., d-le Șeicaru.

Pamfil Șeicaru: În orice caz nu este o țară poliglotă.

Hegedüs Nándor: Sunt dispus la o altă ocazie să precizez ce este țară poliglotă. Numai cei cari nu cunosc luptele naționale ale Românilor din Ardeal, pot spune că rezoluțiunea dela Alba-Iulia este în contrazicere cu fondul sufletesc al națiunii române din Ardeal. Așa că, față de acuzarea ridicată contra d-lor Maniu, Vlad, Vaida, Pop Cicio și alții, că au apucat la Alba-Iulia în mod necugetat și sub influința trecătoare a unei stimulațiuni efemere, că n'au luat în considerare mentalitatea poporului românesc din Ardeal, iată că însăși istoria oferă o desmințire puternică. Dar, domnilor, nu numai tradiția secular㠄, mentalitatea cristalizată și cugetarea sănătoasă a poporului român din Ardeal, au dictat conducătorilor români de acolo să umple rezoluțiunea dela Alba-Iulia cu acel conținut, așa cum au făcut-o, ci și o vedere ageră a situației internaționale, adică o politică bună și bine chibzuită de ordin diplomatic. Fiindcă, domnilor, punem întrebarea fără patimă: ar fi de închipuit, că în timpurile wilsoniene, popoare cari s'au trudit să-și creeze o existență națională, să nu prezinte lumii un asemenea program minoritar, care să corespu dă devizei războiului de eliberarea popoarelor?

Dacă singură românimea din Ardeal și-ar fi alcătuit cu prilejul Unirei un astfel de program minoritar, adversarii partidului național ar putea să polemizeze, cu șansa palidă a succesului, dacă românii din Ardeal au procedat bine sau ba.

Românii din Ardeal nu au fost singuri. Toate popoarele Sârbii, Slovenii, Rutenii din Bucovina și din Basarabia, au solicitat o viață națională de sine stătătoare, spunând că din oprimați nu vor fi oprimatori; când tendința predomnitoare, era dreptul de autodeterminare, nimeni nu ar fi putut să ceară acest drept de autodeterminare, dacă nu ar fi fost dispus să recunoască acest drept și pentru alte neamuri, și pentru alți minoritari, în cadrul statelor care atunci erau în stare de naștere.

Când ideia Ligei Națiunilor a mișcat lumea, pe politicieni, pe savanți și pe juriști, ne întrebăm, oare nu ar fi fost cu mult mai grea înfăptuirea unei Românii Mari, în forma și mărimea ei actuală, cu toate că s'au adus jertfe mari, dacă tocmai Românii din Ardeal, — care s'au unit cu Românii din Vechiul Regat, — nu ar fi documentat lumii că vor să fie demni epocii care a plăsmuit ideia solidarității tuturor națiunilor?

Știm, domnilor, că aci liberalii se referă la contractul încheiat cu puterile mari în 1916, care ar fi trebuit să asigure România-Mare și fără Alba-Iulia.

Știm că generalul Averescu, (d-l vice-președinte Angelescu

ocupă fotoliul prezidențial) a pus teza, că România-Mare s'a făcut cu sabia, nu cu rezoluțiuni.

Totuși, cel care cunoaște detaliile conferinței de pace trebue să recunoască și oricine trebue să știe că s'au dat lupte crâncene în cadru conferinței de pace.

Dar rezoluția dela Alba-Iulia trebue să aibă în ochii tuturor Românilor merite nepieritoare cu deciziile acestor lupte în favoarea creiării României-Mari.

Pamfil Șeicaru: Va să zică, acțiunea militară a României nu a contat nimic? Aceasta este concluziunea d-tale? Aveți un sistem foarte abil, ca să prezintați chestiunea. Vă felicit, căci aveți și metodă. Dar aceasta nu însemnează că vă putem lăsa fără să nu precizați ceeace afirmați. Aceasta nu poate fi permis. (D-l *Hegedüs Nándor* întrerupe). Dar Iugoslavia n'a avut Alba-Iulia și totuș s'a format.

Eu vă întreb acum pe dv., dacă ați accepta să aplicăm noi, minorităților de aci, regimul minorităților din Iugoslavia?

Hegedüs Nándor: Eu vorbesc despre datele pe care le am.

Iosif Jumanca: Iugoslavia n'a încheiat pacea separată dela București.

Pamfil Șeicaru: Aceasta este o impertinență.

C. Anghelescu, vicepreședinte: D-le deputat Șeicaru, vă rog foarte mult să întrebuințați cuvinte parlamentare.

Pamfil Șeicaru: Dați-mi voie, d-le președinte. Se spunea aci, că Iugoslavia n'a avut pacea dela București. Eu aș întreba pe d-l Jumanca să spună, ce înțelege prin aceasta?

C. Angelescu, vicepreședinte: D-l deputat are libertatea cuvântului, vă rog deci să nu mai întrerupeți.

egedüs Nándor: Eu am spus, că fără Alba-Iulia se făcea cu mult mai greu.

Pamfil Șeicaru: Sunteți generos.

Hegedüs Nándor: Eu vorbesc absolut obiectiv și fără patimă . . . și nu înțeleg să-mi imputați mie ideile politice pe care nu le-am spus.

Pamfil Șeicaru Aceasta este o chestie foarte interesantă. Eu vă cer o lămurire dela dv.

C. Angelescu, vicepreședinte: Vă rog să nu mai întrerupeți.

Hegedüs Nándor: Eu citesc după cărțile d-lui deputat Clopoțel și Tilea . . .

Pamfil Șeicaru: D-ta ești cel mai interesant dintre toți reprezentanții minorităților. D-ta aduci cele mai serioase contribuțiuni în calitate de reprezentant al minorității maghiare. În această calitate de reprezentant al minorității maghiare arăți punctul d-tale de vedere. Vă rog să mă lămuriți, în această privință, întrucât punctul d-tale de vedere este acela al minorității maghiare și este cea mai prețioasă documentare, astfel că nu pot să trec peste ea. Eu te ascult cu atențiune deosebită, fiindcă ești foarte documentat.

Hegedüs Nándor: Ceeace am spus eu, am scos din cărțile d-lor Clopoțel și Tilea „Acțiunea diplomatică" din România. Eu vorbesc despre evenimentele diplomatice de după Bataille.

O voce (majoritate): D-l orator n'a spus nimic jignitor.

Hegedüs Nándor: Domnilor, dacă eu pun o întrebare: cine a avut o vedere mai largă — și acum vă rog să nu vă supărați, d-le Șeicaru — Ardelenii sau Românii din Regat? Trebue să spun, că Ardelenii, ceeace este și natural, problema minoritară pentru Românii din Regat, fiind aproape cu totul necunoscută atunci, pe când Ardelenii erau deprinși cu ea din sbuciumările seculare, ce înseamnă a administra și guverna o țară cu minorități?

Victor Cădere: Au învățat-o în suferință.

Hegedüs Nándor Sunt sbuciumările seculare, am spus sincer. Domnilor, amintesc ca un exemplu caracteristic, atunci când domnii ardeleni, după Adunarea Națională au venit la București, prezentând rezoluția dela Alba-Iulia și d-l Vasile Goldiș în cuvântarea sa omagială a spus Majestății Sale Regelui Ferdinand, că această unire, pe deoparte, va trebui, gradat, să înfăptuiască egalitatea condițiilor de viață pentru toți indivizii, cari o alcătuiesc, iar pe de altă parte, va trebui să se întemeieze pe principiul libertății și egalei îndreptățiri a neamurilor, — atunci d-lor, Marghiloman, unul dintre oamenii politici cei mai culți, adaugă în memoriile sale la această frază, pe care o reproduce cu un semn de întrebare: „evreilor?" Adică, chiar și omul cel mai cult a crezut că această egalitate de drept poate să se refere numai la emancipația evreilor, habar n'a avut că de acum înainte vor locui în România și alte minorități. Natural, nu vreau să generalizez, fiindcă au fost și în Vechiul Regat oameni politici, cari au cunoscut foarte bine importanța fundamentală a problemei minorităților și printre aceștia amintesc pe Ion Brătianu.

D-lor deputați, toți pașii Românilor din Ardeal, din ziua isbucnirei revoluției, dela 1918 încoace, au fost conduși de cinezura, ca să desmintească în fața lumii și mai ales în fața marilor puteri, că Românii ar urmări în noua lor patrie aceiaș politică, care au desaprobat-o în vechea lor patrie și să dovedească îndreptățirea așezării lor într'un stat român întregit și prin aceea că au promis lumii acceptarea și aplicarea principiilor wilsoniene. Au simțit, că o condiție a succesului cel mai strălucitor la conferința de pace este și crezul democrației largi de guvernare și de administrare.

Se știe deja, că în luna Noemvrie 1918, când partidul național român a tratat cu d-l Jászi Oscar, ministru maghiar al naționalităților, la Arad, a pornit propaganda în cercurile antantiste, ca statele învinse să-și salveze cât mai mult din dezastru. Fiecare țară interesată a voit să informeze antanta neorientată în chestia Europei de răsărit. Ungaria a luat ca un

succes hotărîtor faptul că în armistițiul din Belgrad generalul Franchet D'Esperey a acordat și mai departe dreptul de administrație ungară pe tot teritorul Ungariei. Este neîndoios o agnosare nimerită a situației internaționale i-a dictat d lui Maniu ca să dee oficial d-lui Oscar Józsy declarația următoare:

„Națiunea română recunoaște competința congresului de pace la fixarea limitelor definitive la teritorul recl mat de această națiune pentru statul său propriu, precum ia asupra și obligamentul că, față cu celelalte popoare conlocuitoare pe acest teritoriu, va respecta principiile wilsoniene și este gata să asigure pentru fiecare popor, condițiile liberei desvoltări naționa e".

Toate acestea le repetă proclamația Românilor către popoarele lumii, apărută la 20 Noemvrie, în *Românul* din Arad. Domnilor, pregătirile și mersul Adunării Naționale dovedesc, că fruntașii români din Ardeal au fost conduși de gândul, ca să lucreze în spiritul necesității internaționale, ca să paralizeze propaganda care a divulgat zi de zi, că România nu va fi țara dreptății și de aceea, că celorlalte popoare nu vor putea fi impuse stăpânirei românești.

E cert, că această propagandă a putut fi zădărnicită numai prin garantarea solemnă a drepturilor minoritarilor. D-l Aurel Vlad a spus că e cu neputință să se facă acum o politică de răsbunare. D-l Vaida a subliniat importanța extraordinară diplomatică a rezoluției, care va fi adusă. Adică, nu numai eu spun că rezoluția a fost de o mare importanță diplomatică.

Pamfil Șeicaru: Dar Românii nu au făcut timp de 10 ani politică de răsbunare, ci s'au ținut de cuvânt.

Hegedüs Nándor: D-l Ciclo Pop a spus, că principiul wilsonian trebue să fie respectat. Iar în ziua Adunării Naționale, d-l Maniu, în cuvântarea sa puternică spune fățiș, că trebue să fie suprimată propaganda prin rezoluția pusă, spunând: „Pentruca intrigile dușmanilor — spune d-sa — să amuțească, în proiectul de rezoluție am precizat principiile de care ne vom călăuzi. Noi considerăm realizarea unității naționale ca un triumf al libertății omenești. Vrem să întronăm pe aceste plaiuri libertatea tuturor neamurilor și cetățenilor; nu voim ca din oprimați și asupriți, să devenim oprimatori și asupritori. Nu răpim individualitatea etnică a neamurilor conlocuitoare și fiecare om e liber să-și aleagă limba și credința, în care vrea să trăiască, atât în relațiile particulare, cât și în legăturile cu viața de stat.

Conducătorii români din Ardeal, dorind să demonstreze Marilor Puteri, că vor să se asocieze la curentul politic al acestor puteri, în punctul 4 al rezoluției din Alba-Iulia își exprimă dorința, ca să se înfăptuiască comuniunea națiunilor libere".

Cred, domnilor, că datele înșirate de mine dovedesc clar, că d-l Maniu și prietinii săi, nu ne-au dat rezoluția din Alba-

Iulia dintr'o naivitate copilărească, ci din judecata sobră a situației internaționale și o politică externă bine chibzuită, o prevedere ageră le dictau să se manifesteze astfel.

Alba-Iulia constitue deci o făgăduință sărbătorească precumpenită și o obligațiune irevocabilă față de toată lumea. Faptul acesta l-a recunoscut involuntar și d-l Goga într'o declarație recentă, în care spune că punctul 4 din declarația dela Alba-Iulia s'a făcut numai pentru străinătate. Și a putut să spună d-l Vaida dela această tribună, în Iulie 1926, că dacă liberalii înfierează rezoluția aceasta ca o crimă politică și ca o gafă, atunci de ce Ionel Brătianu a distribuit această rezoluție, tipărită pe hârtie velină, între membrii Conferinței de pace de la Paris?

Și acum, domnilor, trec la tratarea chestiunei, că atitudinea guvernului liberal de atunci a justificat în totul concepția dela Alba-Iulia, mai ales din punct de vedere diplomatic. Nu s'a dat încă în vileag ce s'a întâmplat în zilele acelea, când domnii ardeleni s'au coborît pentru prima dată în Capitala României-Mari. Cunoaștem evenimentul desfășurat în fața publicității, dar nu avem nici un memoriu, care să povestească cu fidelitatea acceptabilă a cronicei evenimentele petrecute în acele zile. Circulă numai clevetiri, cum s'ar fi ivit o divergență între domnii ardeleni și Ionel Brătianu, mai ales cu privire la unele puncte ale rezoluțiunii.

Domnilor, dacă ar fi ca cineva să scrie numai cele întâmplate în culise, lucrul n'ar avea importanță, mai ales din punctul de vedere al judecării problemei rezoluțiunei dela Alba-Iulia, căci nu importă care a fost opinia tainică a guvernului liberal de atunci. Factorul decisiv este opinia acestui partid în fața țării și a străinătății.

Am curajul să afirm, domnilor deputați, că dacă rezoluția dela Alba-Iulia nu ar fi fost și un postulat internațional și dacă ea ar fi constituit într'adevăr o primejdie în detrimentul desvoltării țării, ar fi fost datoria guvernului liberal de atunci să declare imediat, după iscălirea decretului de lege din 11 Dec. 1918, că primește numai partea primă a rezoluțiunii, care declară *unirea* și că socotește părțile celelalte ca necorecte, păgubitoare și irealizabile. O astfel de protestare n'a sunat însă nici decum în timpul acela din partea partidului liberal. Am răsfoit în Biblioteca Academiei Române presa liberală, mai ales *Viitorul*, am citit cuvântările lui Ionel Brătianu, ale lui Mârzescu, d-lui Duca și ale altor corifei liberali, dar n'am găsit nicăiri nici o literă, care ar fi desaprobat, chiar și în cea mai mică măsură, punctele dela Alba-Iulia. Este, după părerea mea, neîndoios, că Ionel Brătianu, care a fost un bărbat de stat luminat și care a cunoscut foarte bine constelațiunea externă, a știut și a simțit de bunăseamă că, a se opune promisiunilor din

Alba-Iulia, sau a pune la îndoială drepturile oferite minorităților, ar însemna să se dea arme în mâna Ungariei, care a luptat pentru câștigarea graniței bune de vest și pe de altă parte în mânile Iugoslaviei, care a luptat pentru Banat. Presa liberală de atunci a dus o luptă vehementă contra ideei autonomiei; nu și-a ridicat însă nici odată glasul în contra punctelor dela Alba-Iulia.

Nu numai negativul acesta dovedește însă că partidul liberal s'a solidarizat necondiționat, mai ales din punctul de vedere internațional, de Alba-Iulia, ci și faptul pozitiv, că guvernul liberal de atunci, în acelaș moment, realizează reforma agrară și votul universal în Vechiul Regat. Și eu am ferma convingere că, dacă ar fi existat și în regat minorități etnice, guvernul lui Brătianu n'ar fi putut evita să se respecte și drepturile minorităților.

G. Moroianu: Dv. n'ați aderat la Alba-Iulia, așa cum au aderat Sașii. Dv. ați stat rezervați.

Pamfil Șeicaru: Aceasta este foarte important.

Hegedüs Nándor: Voi vorbi și despre aceasta.

Iosif Willer: Am fost chemați noi la Alba-Iulia?

G. Moroianu: Tot poporul din Ardeal a fost chemat.

Iosif Willer: La Alba-Iulia n'am fost invitați.

Pamfil Șeicaru: Un coleg de-al nostru din Ardeal spune, că diviziile de Săcui, în momentul când poporul era adunat la Alba-Iulia, împușcau pe Români. Va să zică punctul de vedere al dv. față de Alba Iulia, era împușcarea Românilor.

Dv., d-le Hegedüs, aduceți fapte. Mi-a plăcut; dar eu iți aduc atitudinea dv. la Alba-Iulia. Că după 10 ani s'au schimbat lucrurile și dv. vă întoarceți suspinând spre declarațiunile dela Alba-Iulia, se poate. Dar vă întreb: de ce n'ați fost prezenți, dacă ați fost animați atunci de aceste principii naționale, de ce n'ați fost la Alba-Iulia, iar Ardealul în dreapta și în stânga era străbătut de diviziile de Săcui? (Aplauze pe băncile majorității).

Hegedüs Nándor: Nu pot să vorbesc despre un eveniment istoric, dacă n'am fost de față.

Pamfil Șeicaru: Ce înțelegeți prin a fi prezenți la un eveniment istoric?

C. Anghelescu, vicepreședinte: D-le Șeicaru, vă rog să nu mai întrerupeți. Ați spus odată ce ați avut de spus, de acum vă rog să nu mai întrerupeți și nu mai permit nici o întrerupere.

Hegedüs Nándor: Domnilor, eu vreau să vorbesc absolut obiectiv și numai să înșir date, ferindu-mă să provoc orice patimă și orice iritație. Nu înțeleg deci vehemența d-lui Șeicaru.

D-lor deputați, am spus că, după opinia mea, dacă ar fi existat în anii 1918—1919, în Regat, minorități etnice, guvernul

Brătianu de atunci nu ar fi putut să evite să se respecte şi drepturile acestor minorităţi. Convingerea mea o confirmă faptul că guvernul liberal tot atunci acceptase egalitatea de drepturi a evreilor, ca singura minoritate din Regat.

Domnilor, dacă ar sta în picioare acuza că partidul naţional român s'a lăsat să fie târît cu uşurinţă prin stimulaţia din anii 1918–1919, atunci putem să ridicăm cu aceleaş drepturi aceeaş acuză şi în contra liberalilor, cari au făcut reforma agrară şi votul universal, cuprinse şi ele în rezoluţiunea dela Alba-Iulia şi înfăptuite şi de guvernele ceh, polonez, jugoslav şi de guvernul maghiar Károlyi de atunci, reforme cari le-au ţinut de necesare şi inevitabile, toţi bărbaţii de stat, cari au vrut să canalizeze stimulaţiunile de după războiu prin diferite reforme.

Să servească aceasta drept scuză partidului liberal? Cum a pornit mai târziu la luptă vehementă în contra drepturilor minorităţilor, tot aşa a falşificat şi votul universal.

Dar, d-lor deputaţi, sunt şi alte dovezi cari justifică că guvernul liberal s'a identificat cu cuvântul dat la Alba-Iulia.

Se ştie, că Saşii au declarat unirea cu România prin rezoluţiunea din Mediaş. Rezoluţiunea din Mediaş se provoacă la Alba-Iulia; şi pentru a evita orice echivoc, repetă pe scurt conţinutul rezoluţiunei dela Alba-Iulia.

O delegaţie a Saşilor a venit la Bucureşti, prezentând rezoluţia din Mediaş. Din această delegaţie au făcut parte şi d-l Hans Otto Roth şi d-l deputat Brandsch. In onoarea acestei delegaţii s'a oferit un banchet – mi se pare la 9 Ian. 1919 – şi la acest banchet Ferechide, ministru de stat, în absenţa lui Ionel Brătianu, a spus următoarele:

„Naţiunea română primeşte hotărîrea dv. cu dragoste, iar primirea ce vi se face acum, este o chezăşie care vă asigură, că cuvântul ce vi l-am dat, va fi ţinut".

Adică şi liberalii şi-au dat cuvântul.

Şi, ca să nu t'agă nimeni la îndoială că cuvintele lui Ferechide au venit să tălmăcească întreaga opinie publică, dl Ion Grădişteanu a declarat la acelaş banchet:

„D-l Ferechide a vorbit nu numai în numele guvernului, dar în numele tuturor Românilor, fără deosebire de partid. Nu vrem să răpim limba sau credinţa nimănui".

George Moroianu: Dar nici nu ne gândim la aceasta.

Hegedüs Nándor: Cuvântul dat, pe care îl amintea Ferechide, nu a putut fi altceva, decât declaraţia dela Alba-Iulia. Partidul liberal nu are deci dreptul să nege solidaritatea lui cu acest cuvânt dat.

Gândirea de altfel, pe care noi o numim concepţia dela Alba-Iulia, nu a exprimat-o nimeni atât de pute nic ca Ionel

Brătianu. Răposatul conducător al partidului liberal, reîntorcându-se dela Paris, unde a refuzat să iscălească tratatul dela St.-Germain din cauza art. 5 referitor la ocrotirea minorităților, s'a dus la Sibiiu, la marele sfat, unde a fost primit cu entuziasm. D-l Maniu l-a salutat; și atunci Ionel Brătianu a spus, la 8 August 1919, următoarele:

„Un popor ca al nostru, care a arătat dovada bărbăției sale atât în înfrângere, cât și în victorie, va ști să se adapteze și concepțiilor celor mai largi și în organizația nouă a Statului român își vor găsi viață frățească și prietenească toți acei ce vor să contribue la înflorirea pașnică a României-Mari. Nu vom întreba pe nimeni de unde vine, ci unde merge".

O voce: Foarte bine.

Hegedüs Nándor: Domnilor, mai mult decât ceeace ne-a promis Ionel Brătianu, nimeni nu a putut să ne făgăduiască. Aceasta e apologia punctelor dela Alba-Iulia. Totuș întreb, de câte ori era inspirată atitudinea politicianilor români față de noi de întrebarea: de unde am venit? (Aprobări pe băncile minorității).

Domnilor, sunt însă și dovezi, care justifică că Ferechide a dat expresiune sentimentului întregei Românii și că politica lui Wilson a fost decisivă și pentru politica externă a României.

Se știe, că în anul 1918 s'a alcătuit la Paris „Consiliul Național al unității României", sub conducerea lui T. Ionescu, care Consiliu a primit salutări și din partea d-lui Lanson, ministrul afacerilor străine din Statele Unite, adică l-au recunoscut și ei, cu toate că Brătianu și Take Ionescu nu au fost atunci de aceeaș părere în politica internă.

Consiliul Național Român a dat răspuns la această telegramă în felul următor: „Împrumutăm frumoasele și justele cuvinte ale deputatului român Vaida în parlamentul opresorilor din Budapesta, care a declarat că dela întronarea creștinismului cel mai mare eveniment în istoria omenească, este mesagiul președintelui Wilson".

Domnilor, dacă citim declarația aceasta, trebue să recunoaștem că a putut să spună cu drept cuvânt d-l Maniu în conferința d-sale ținută la Institutul social român: „Trebue să precizăm, că adunarea națională dela Alba-Iulia a acordat acele drepturi nu numai pentru ținuturile de dincolo de Carpați, ci pentru întreaga țară românească", cerând ca noua Constituție a Țării Românești să se facă pe bazele principiilor cuprinse în această adunare.

E de prisos să amintesc, că Constituția nu reoglindește nici spiritul, nici principiile dela Alba-Iulia.

Domnilor deputați, merg însă și mai departe. Guvernul Brătianu de atunci a urmat pilda dată de Alba-Iulia și pe te-

renul descentralizării administrative. Cel care studiază evenimentele politice din 1918—1919, ştie că partidul liberal a pus la ordinea zilei descentralizarea administrativă. Am citit o serie de articole în *Viitorul* de atunci, care documentează că guvernul a pus la cale o autoguvernare largă şi nu a omis niciodată să accentueze, că vrea să dea în cadrul acesta minorităţilor o desvoltare şi afirmare liberă.

Partidul liberal a lansat manifestul său către ţară în 19 Noemvrie 1918, spunând: „Partidul Naţional Liberal crede, că o largă descentralizare administrativă printr'o viaţă locală cât de puternică, este singurul mijloc de a asigura în viitor ţării o administraţie bună şi luminată şi, prin urmare el va lupta pentru neapărata înfăptuire a unei asemenea descentralizări administrative".

Să nu se spună, că guvernul liberal a înţeles descentralizarea administrativă largă numai pentru judeţe, comune şi municipii, trebue să amintesc un articol de fond al ziarului *Viitorul* din 5 Martie 1919, care explică că ţara trebue să fie împărţită şi în regiuni.

Victor Cădere: Există un anteproiect al cercului de studii al partidului liberal.

Hegedüs Nándor: Ştiu, la Iaşi. Să alcătuim, spune oficiosul liberal, consilii regionale cu jurisdicţii corespunzătoare.

Domnilor, în aceşti 10 ani din urmă am auzit făcându-se reproşuri partidului naţional român şi nouă, minoritarilor, acuza regionalismului. Expresia aceasta criminală „regional", am cules-o întâia oară dela presa liberală, ca idealul partidului liberal. Şi ştim şi ceea e reaminteşte d-l Cădere, menţionat şi de d-l Stere, cu ocazia desbaterii reformei administrative, că cercul de studii al partidului liberal, la Iaşi, a editat, în 1918, un proiect de lege administrativă, care prevede formarea regiunei şi anume 7 regiuni.

D-lor deputaţi, nu este însă discutabil nici faptul că guvernul Brătianu de atunci nu ar fi reprezentat şi faţă de străinătate aceeaş părere, în chestiunea minoritară ca şi la Alba-Iulia şi nu ar fi justificată şi prin aceea, că Românii din Ardeal au judecat bine, că concepţiunea de minoritar dela Alba-Iulia a fost, în interesul unui contract de pace favorabil şi rezoluţia a fost o necesitate internaţională, un pas important de ordin diplomatic. In jurul convenţiunii minoritare s'a desfăşurat o luptă aprigă şi Ionel Brătianu n'a voit să semneze tratatul dela St.-Germain decât numai dacă chestiunea minoritară va fi obligatorie pentru toate statele. Ionel Brătianu a prezentat o întâmpinare în această privinţă către Conferinţa de pace din Iunie 1919, în care se zicea: punctul de vedere al României a fost să se dea tuturor minorităţilor, fără deosebire de limbă, religie,

neam sau rassă, cari locuesc în teritoriile nouilor sale hotare, drepturi egale cu toți cetățenii români. Și, ca să nu se iveasca nici o bănuială, că Brătianu a vrut să creeze aceste drepturi și în viața administrativă, face, în Mai, la Paris, declarațiile următoare: „Prin descentralizarea administrativă s'a asigurat tuturor minorităților cele mai largi drepturi și cea mai deplină libertate.

Dupăcât știu eu, partidul liberal a obiectat atunci, în 1918, că rezoluția din Alba-Iulia a pus în vedere minorităților că vor participa și la guvernarea țării. Presa liberală spune: aceasta a fost cea mai mare greșală, pe care a făcut-o partidul național român.

Față de aceasta este faptul, că Ion Brătianu a declarat, în ședința publică a Conferintei de pace, din 15 Iunie 1919: Forța statelor create în timpul din urmă depinde de participarea cea mai largă a tuturor elementelor populațiunii în guvernarea țării. De aci rezultă necesitatea imperioasă de a desființa toate distincțiile, cauzate de invidie, între elementele etnice sau religioase din țară.

Putem să ne întrebăm, domnilor: unde sunt reprezentate minoritățile în guvernarea țării, în puterea executivă? Nicăeri!

D-lor deputați, să nu ne jucăm cu cuvintele. Străinătatea, de bună credință, nu a putut să priceapă sub drepturile minoritarilor, cele mai largi, decât că minoritarii, între altele, vor putea să înscrie și să întrebuințeze limba lor maternă. Deci aceasta nu constitue o deplină libertate națională? Ace sta e un minimum de libertate. Nu contest că începutul frazelor citate este destul de obscur și vag; totuș, intențiunea lor nu a putut să fie alta, decât să convingă străinătatea și Conferința de pace și că Brătianu însuși dorește tot aceea ce opinia publică internațională le-a numit ca drepturi minoritare. Sunt convins că, dacă Brătianu a conceput aceasta, a făcut-o mai ales fiindcă s'a simțit nevoit de frământările Conferinței de pace. Partidul care a promis în țară descentralizarea regionalistă și deplină libertate minoritarilor, în străinătate, nu poate să afirme astăzi că rezoluțiunea dela Alba-Iulia periclitează unitatea și suveranitatea Statului român. Cu atât mai puțin poate s'o afirme aderenții regimului actual, ai cărui conducători au redactat rezoluția și au iscălit tratatul din Saint-Germain. Eu aș atrage atenția partidului liberal și a tuturor partidelor românești la discuția care a avut loc la primăvară, în Camera franceză, în

jurul problemei alsaciene, şi cu prilejul căreia d-l Poincaré a declarat făţiş, că s'a convins de necesitatea întroducerei neîntârziate a administraţiei bilingvice. Dacă Poincaré nu s'a sfiit să revizuiască politica sa greşită, şi partidele româneşti pot s'o facă cu conştiinţa liniştită.

Şi în fine, domnilor, nu pot să-mi reţin un zimbet melancolic şi filozofic, citind, în colecţia ziarului *Adevărul* din 1919, un articol de fond al d-lui Dr. Lupu, în care d-sa face grele reproşuri d-lui Maniu, pentru faptul că nu vrea să realizeze în marele sfat dela Sibiiu, dreptul de vot al femeilor şi drepturile oferite minorităţilor.

Intre altele d-l Dr. Lupu spune: Da, noi Românii avem nevoie de art. 5 al tratatului din Saint Germain, care octroiază României apărare şi ocrotire minorităţilor şi în jurul căruia s'a dus o luptă vehementă atunci.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis!

Das erste Dezennium des ungarischen Unterrichtswesens in Rumänien von 1918—1928.

(Zehnter Bericht.)

4. Das Schicksal der sogenannten staatlichen Mittelgrad-Schulen mit ungarischer Unterrichtssprache in Rumänien von 1919—1928.

In dem Journal des Senates vom 15-ten Mai 1925 (Desbaterile Senatului No. 85/925) schreibt der Unterrichtsminister in der Motivierung des Gesetzentwurfes für den Privatunterricht (Seite 1912) folgendes:

... „der ungarische Staat unterhielt keine einzige rumänisch-sprachige Schule, obwohl die überwiegende Mehrheit der Bevölkerung Siebenbürgens rumänisch war. Demgegenüber unterhält der rumänische Staat im Jahre 1922 die folgenden Minderheitsschulen:

	Nach Unterrichtssprache:		
	ungarisch	deutsch	andere
Elementarschulen	600	89	73
Bürgerschulen	22	8	–
Lyceen	9	2	–
Handelschulen	6	–	–
Lehrerbildungsanstalt . . .	1	–	–
Gewerbeschulen	10 (Abteilungen)		

Von den 72 staatlichen Bürgerschulen (unter ungarischer Aera!) wurden 44 auf rumänische umgestaltet, bei 20 wurde die ungarische Sprache beibehalten, von den 42 staatlichen Lyceen wurden 33 rumänisiert und in 7 wurde die ungarische Sprache beibehalten, von den 15 Handelsschulen wurden 10 rumänisch und 5 verblieben ungarisch.

In Angelegenheit des Privatunterrichtsgesetzentwurfes wendeten sich die ungarischen kirchlichen Minderheiten in 1925 mit ihren Klagen an den Völkerbund. Auf Seite 16 der von der rumänischen Regierung auf die Klage hin eingereichten „Observations" * meldet die Regierung folgendes:

„Es ist Tatsache, dass der rumänische Staat keine Subvention gibt, jedoch – was mehr bedeutet, – nahm er sämtliche Kosten von 762 Elementarschulen, 22 Bürgerschulen, 9 Lyceen etc. auf sich, – hierbei wird bemerkt, dass *in diesen der Unterricht in der ungarischen Sprache erfolgt* und der Staat 1586 Lehrer und Professoren bezahlt. [1]

In denselben „Observations" (Seite 152) bemerkt die rumänische Regierung noch folgendes:

* Observations du gouvernement roumain à la pétition supplémentaire des églises reformée, unitaire et catholique de Transylvanie au sujet du projet de loi roumain sur l'enseignement privé, Société des Nations, Genève, le 3 décembre 1925. No. 41/48067/1481.

[1] Leider ist auch diese Behauptung der Regierung nicht kontrollierbar, da betreffend der Elementarschulen keinerlei detaillierte Daten erschienen sind. Bezüglich der Mittelschulen lesen wir in der Motivierung des Gesetzentwurfes für den Mittelschulunterricht (Desbaterile Senatului 1928 vom 2-ten April No. 1469) folgendes: Bei den siebenbürgischen Lyceen und Mittelschulen wirkten am 1-ten Januar 1922 662 Professoren und bei den konfessionellen Schulen 93, insgesamt 755 Professoren. Unter diesen waren nach ihrer Nationalität geordnet, 638 Rumänen, *50 Ungarn,* 48 Deutsche, 17 Franzosen und 6 Israeliten.

– Der rumänische Staat wird durch das Prinzip geleitet, dass für jeden seiner Bürger der Unterricht in dessen Muttersprache gesichert sei, *was jedenfalls den politischen Prinzipien des alten Ungarn entgegengesetzt ist.*

– Rumänien begnügte sich nicht damit, den Minderheitskonfessionen nur zu erlauben, Schulen mit Unterricht in der Muttersprache zu gründen und zu unterhalten, sondern es unterhält auch seinerseits Schulen von verschiedensten Kategorien, in welchen der Unterricht in der Sprache der betreffenden Minderheit erfolgt.

– Als der rumänische Staat die Schulen Ungarns übernahm, änderte er diese dort auf rumänische Schulen um, wo die Bevölkerung rumänisch war. *In den Ortschaften mit ungarischer Mehrheit behielt er die ungarische Sprache bei,* während er in den Gemeinden mit gemischter Bevölkerung für jede Minderheit eine Abteilung mit eigener Sprache und eigenen Minderheitslehrern errichtete.

Als die rumänische Regierung im Namen Rumäniens den Völkerbund von der Wahrheit des oben angeführten versicherte, stand bereits zur selben Zeit das von dem rumänischen Unterrichtsministerium herausgegebene offizielle „Mittelschuljahrbuch" über das Schuljahr 1924–25 zur Verfügung (Anuarul Invățământului Secundar din România pe anul 1924–25), nach dessen Daten das Schicksal der sogenannten Mittelgrads-Schulen mit ungarischer Unterrichtssprache das Folgende war:

Kurze Geschichte der als Schulen mit ungarischer Unterrichtssprache deklarierten rumänischen staatlichen Mittelgrads-Schulen — detailliert.

a) *Lyceen.*

Offizielle Benennung der Schule	Errichtungsjahr	Was war sie unter der ungarischen Herrschaft?	Welches war ihr Schicksal unter der rumänischen Herrschaft?	Anmerkung
1. *Arader Knabenlyceum* Moise Nicoară	1745	Bischöflicher Bibics-Fonds r. kath. Obergymn. von 1873 an kön. kath. Obergy.	In 1919 staatliches Lyceum mit ungarischer Abteilung. In 1922/23 ungarische V—VIII Klasse. In 1924/25 ungarische VII—VIII Klasse	Ungar. Abteilung in 1926 aufgehört
2. *Temesvárer Knabenlyceum* mit deutsch-ungar. Unterrichtsprache	1870	Kön. ung. Oberrealschule bis 1919	In 1919/20 rein deutschsprachig, von 1920/21 ab auch ung. Abteilung. In 1922/23 ung. Abt. bloss in V-VIII. Kl. In 1924/25 ung. Abt. nur in VII— VIII. Kl.	Ung. Abt. in 1926 aufgehört
3. *Nagyvárader Knabenlyceum* Em. Gojdu, mit rumänisch-ungarischer Abteilung	1873	Kön. ung. Oberrealschule bis 1919	In 1922/23 rum. Abt. I—VIII. Kl. mit 549 Schülern; ung. Abt. I—VIII. mit 528 Schülern. In 1924/25 rum. Abt. I—VIII. mit 610 Schülern; ung. Abt. I—VIII. mit 449 Schülern	
4. *Nagyszalontaer Knabenlyceum* mit rumänisch-ungar. Unterrichtssprache	Ende des XVIII. Jahrhunderts	Reform. Gymnasium, seit 1901 Kommunal- und von 1903 an staatl. Obergymnasium	In 1920/21 rein ung. In 1922/23 rum. Abt. I. Kl. mit 28 Schülern. Ung. Abt. mit 275 Schülern. In 1924/25 rum. Abt. I—II. und V—VI. Kl. mit 220 Schülern. Ung. Abt. III—IV. und VII—VIII. Kl. mit 180 Schülern	Ung. Abt. in 1926 aufgehört
5. *Máramaros-sziget, Knabenlyceum* Dragoș Voda	1730	Röm. kath. (Piaristen) Obergymn. In 1919 nahm die rum. Regierung es weg; das „Eigentumsrecht" ist noch nicht bereinigt	In 1921 entsteht die ung. Abt. mit I—VIII. Kl., mit Einschluss des reform. Lyceums. In 1922/23 rum. Abt. I—VIII. Kl. mit 265 Schülern. Ung. Abt. I—VIII. Kl. mit 165 Schülern. In 1924/25 rum. Abt. I—VIII. Kl. mit 366 Schülern, ung. Abt. nur III. Kl. mit 21 Schülern	Ung. Abt. in 1925 aufgehört

Offizielle Benennung der Schule	Errichtungsjahr	Was war sie unter der ungarischen Herrschaft?	Welches war ihr Schicksal unter der rumänischen Herrschaft?	Anmerkung
6. *Nagykároly, Knabenlyceum* Vasile Lucaci	1720	Röm. kath. Obergymnasium	Von 1923 an mit ung. Abt. 1924/25 rum. Abt. I–VIII. Kl. mit 164 Schülern; ung. Abt. III–IV. und VI. Klasse mit 59 Schülern	Ung. Abt. in 1925 aufgehört
7. *Szatmárer Knabenlyceum* M. Eminescu mit rumänisch-ungarischer Unterrichtssprache	1634	Röm. kath. Obergymnasium, von 1863 an Kgl. kath. Lyceum	Von 1923 an VII. Kl. mit ung. Abt. und 402 Schülern; 1924/25 ung. Abt. III–IV. und VI–VII. Kl. mit 147 Schülern	Ung. Abt. hört in 1926 auf
8. *Marosvásárhelyer Mädchenlyceum, Unirea*, mit rum.-ung. Abteilung	1907	Kommunales Mädchengymnasium	1923/24 ung. Abt. I–VIII. Kl. 1924/25 ung. Abt. nur mehr mit III–IV. Kl. und 47 Schülern. In 1923/24 entsteht das Internat „für rumänische Mädchen"	Ung. Abt. hört in 1925 auf
9. *Tordaer Knabenlyceum* R. Ferdinand, mit ung. Unterrichtssprache in III. u. IV. Klasse	1908	Kgl. Ung. Obergymnasium	In 1922/23 entsteht die ung. Abt. In 1923/24 ung. Abt. II–III. Kl. mit 78 Schülern. 1924/25 ung. Abteilung III–IV. mit 47 Schülern	Ung. Abt. hört in 1925 auf
10. *Petrozsényer Knabenlyceum*	1904	Kgl. Ung. Obergymnasium	1919/20 rum. Abt. I. Kl., ung. Abt. II–VI. Kl., 1922/24 rum. Abt. I–IV. Kl. mit 234 Schülern, ung. Abt. mit 41 Schülern in V–VI. Kl.	Ung. Abt. hört in 1923 auf
11. *Székelyudvarhelyer Knabenlyceum* mit rum. und ung. Unterrichtssprache	1890	Kgl. Ung. Oberrealschule	In 1923/24 ganz rum, in 1924/25 ung. Abt. mit VI–VIII. Kl.	Ung. Abt. in 1926 aufgehört
12. *Brassóer Knabenlyceum* Dr. I. Merota	1889	Kgl. Ung. Oberrealschule	In 1919/1920 ung. Abt. II–IV. und VI–VIII. Kl.; 1922/23 ung. Abt. nur VIII. Kl. mit 25 Schülern	Ung. Abt. in 1923 aufgehört

Offizielle Benennung der Schule	Errichtungsjahr	Was war sie unter der ungarischen Herrschaft?	Welches war ihr Schicksal unter der rumänischen Herrschaft?	Anmerkung
13. *Gye gyószentmiklóser St. Niculae Knabenlyceum* mit 5 Klassen rum. und 6 Kl. ung. Abt.	1908	Kgl. Ung. Obergymnasium	In 1919/20 ganz ung., in 1920/21 rum. Abt. I. Kl., ung. Abt. I–VIII. Kl., in 1921/22 rum. Abt. I–II. Kl., ung. Abt. I–VIII. Kl., 1922/23 rum. Abt. I–III. ung. Abt. I–VIII. Kl., 1924/25 rum. Abt. I–V. Kl., ung. Abt. II–IV. und VII–VIII. Kl.	Ung. Abt. in 1926 aufgehört
14. *Dévaer Knabenlyceum* Decebal	1871	Kgl. Ung. Oberrealschule	Bis 1923 ung. Abt., als jedoch das örtliche röm. kath. Lyceum geschlossen wurde, hat auch	die ung. Abt. in 1923 aufgehört
b) *Bürgerschulen (Gymnasien, Mittelschulen)*				
1. *Arader Knabenmittelschule* No. 2	1909	Gemeinde-Bürgerschule	Bis 1924/25 ganz ung., I–IV. Kl. 31–272 Schüler	Ab 1925/26 wurden die Knabenbürg.-schulen No. 2 u. No. 3 vereinigt
2. *Arader Knabenmittelschule* No. 3	1909	Gemeinde-Bürgerschule	Bis 1924/25 ganz ung., mit 224–274 Schülern	
3. *Arader Mädchenmittelschule*	1889	Gemeinde-Mädchen-Bürgerschule	Bis 1922/23 ganz ung., mit 371 Schülern; ab 1924/25 rum. Abt. I–IV. Kl. mit 180 Schülerinnen und ung. Abt. I–IV. Kl. mit 142 Schülerinnen. 1926/27 rum. Abt. I–IV. Kl. mit 191 Schülerinnen (77 isr., 17 r. kath., 6 ref.) und I–IV. Kl. ung. Abt. mit 96 Schülerinnen (53 r. kath., 31 ref., 12 luth.)	
4. *Lugoser Mädchenmittelschule*	1903	Bis 1919 vom Staat subvent. Gemeindeschule	Bis 1919/20 rum. Abt. I–IV. Kl., ung. Abt. II–IV. Kl.	Ung. Abt. in 1923 aufgehört

Offizielle Benennung der Schule	Errichtungsjahr	Was war sie unter der ungarischen Herrschaft?	Welches war ihr Schicksal unter der rumänischen Herrschaft?	Anmerkung
5. *Nagyszentmiklóser Knaben- und Mädchenmittelschule*	1894	Kgl. ung. staatliche Bürgerschule	Bis 1919—20 rum. Abt. I—IV. Kl., ung. Abt. I—IV. Klasse, bis 1920/21 rum. Abt., deutsche Abt.	Ung. Abt. in 1920 aufgehört
6. *Temesvárer Knabenmittelschule* mit ung. Unterrichtssprache	1874	Privatbürgerschule, von 1899 an Gemeinde-Bürgerschule	Bis 1922/23 I—IV. Kl. ganz ungarisch mit 236 Schülern; 1924—25 I—IV. Kl. mit 165 Schülern	?
7. *Temesvárer Mädchenmittelschule* mit ung. Unterrichtssprache	1907	Gemeinde-Bürgerschule	Bis 1922/23 ganz ung. mit 164 Schülerinnen. 1923/24 mit 112 Schülerinnen	?
8. *Nagyszalontaer Mädchenmittelschule* mit rum.-ung. Unterrichtssprache	1906	Privatbürgerschule, von 1912 an Gemeinde-Bürgerschule	Bis 1922/23 I—IV. Kl. ganz ung. mit 144 Schülerinnen. 1924/25 I—II. Kl. rum. Abt. mit 81 Schülerinnen. III—IV. Kl. ung. Abt. mit 49 Schülerinnen	Ung. Abt. in 1925 aufgehört
9. *Nagykárolyer Mädchenmittelschule* mit rum.-ung. Unterrichtssprache	1893	Kgl. ung. staatliche Bürgerschule	Bis 1922/23 rum. Abt. I—IV. Klasse mit 112 Schülerinnen, ung. I—IV. Kl. mit 159 Schülerinnen. 1924/25 rum. Abt. I—IV. Kl. mit 182 Schülerinnen, ung. Abt. III—IV. Kl. mit 70 Schülerinnen	Ung. Abt. in 1925 aufgehört
10. *Marosvásárhelyer staatl. Mädchenbürgerschule* mit ung. Unterrichtssprache	1919/20	—	Bis 1922/23 ganz ung., I—III. Kl. mit 134 Schülerinnen, im Jahre 1923 in das staatl. Mädchenlyceum einverleibt	In 1923 aufgehört
11. *Marosvásárhelyer Knabenmittelschule* mit. ung. Unterrichtssprache	1872	Gemeinde-, von 1906 an staatliche Bürgerschule	In 1922/23 ganz ung., I—IV. Kl. mit 288 Schülern; in 1924/25 nur II—IV. Kl. mit 131 Schülern	In 1926 aufgehört

Offizielle Benennung der Schule	Errichtungsjahr	Was war sie unter der ungarischen Herrschaft?	Welches war ihr Schicksal unter der rumänischen Herrschaft?	Anmerkung
12. *Lupényer Knabengymnasium*	1913	Kgl. ung. staatliche Bürgerschule	Von 1919 an successive rumänisiert	Ung. Abt. in 1923 aufgehört
13. *Lupényer Mädchenmittelschule*	1913	Kgl. ung. staatliche Bürgerschule	Von 1919 an successive rumänisiert	Ung. Abt. in 1923 aufgehört
14. *Székelyudvarhelyer Mädchenmittelschule* mit rum.-ung. Unterrichtssprache	1884	Gemeinde-, von 1893 an staatl. Bürgerschule	In 1920/21 ganz ung., in 1924/25 schon ganz rum.	In 1924 hörte die ung. Unterrichtssprache auf
15. *Baróter Knabengymnasium*	1919	Reformierte Bürgerschule bis 1922/23	Von 1924/25 ab rumänisiert	In 1925 hörte die ung. Unterrichtssprache auf
16. *Sepsiszentgyörgyer Knabenmittelschule* mit ung. Unterrichtssprache	1878	Kgl. ung. staatliche Bürgerschule	1919/20 ganz ung., in 1922/23 I—III. Kl. ung.	In 1925 hörte die ung. Unterrichtssprache auf
17. *Sepsiszentgyörgyer Mädchenmittelschule* mit ung. Unterrichtssprache	1878	Kgl. ung. staatliche Bürgerschule	In 1919/20 ganz ung., in 1925/26 ganz rum.	In 1925 hörte die ung. Unterrichtssprache auf
18. *Kézdivásárhelyer Mädchenmittelschule* mit ung. Unterrichtssprache	1899	Frauenvereins-, von 1904 an staatliche Bürgerschule	In 1920/21 ganz ung., in 1925/26 ganz rum.	In 1925 hörte die ung. Unterrichtssprache auf
19. *Kézdivásárhelyer Knabenmittelschule* mit ung. Unterrichtssprache	1872	Komitats-, von 1892 an staatliche Bürgerschule	In 1920/21 ganz ung., in 1925/26 ganz rum.	In 1925 hörte die ung. Unterrichtssprache auf

Offizielle Benennung der Schule	Errichtungsjahr	Was war sie unter der ungarischen Herrschaft?	Welches war ihr Schicksal unter der rumänischen Herrschaft?	Anmerkung
20. *Csikszeredaer Mädchenmittelschule* mit ung. Unterrichtssprache	1881	Gemeindeschule (von der Vermögensgemeinde in Csik unterhalten)	In 1924/25 ganz ung., in 1925/26 ganz rum.	In 1925 hörte die ung. Unterrichtssprache auf
21. *Szatmárer staatliche Knabenbürgerschule*	?	Kgl. ung. staatliche Bürgerschule	In 1921/22 mit ausschliesslich ungar. Unterrichtssprache, in 1923 mit rum. Unterrichtssprache in das Lyceum einverleibt	Aufgehört in 1923
		c) *Lehrerbildungsanstalt.*		
1. *Székelykereszturer Lehrerbildungsanstalt* mit ung. Unterrichtssprache	1871	Kgl. ung. staatliche Lehrerbildungsanstalt	Von 1920 an mit ausschliesslich ung. Unterrichtssprache, von 1924/25 an mit nur rumänischer Unterrichtssprache	In 1924 hört die ung. Unterrichtssprache auf
		d) *Handelsschulen.*		
1. *Arader Höhere Handelsschule für Knaben*	1908	Kommunale Höhere Handelsschule	Bis 1921/22 ganz ung., von 1922/23 an auch rum. Abteilung	Ung. Abt. in 1926 aufgehört
2. *Temesvárer Städtische Höhere Handelsschule*	1873	Kommunale Höhere Handelsschule	Von 1922 an mit ung. und rum. Abt.	Ung. Abt. in 1923 eingestellt
3. *Arader Höhere Handelsschule für Mädchen*	1908	Kommunale Höhere Handelsschule	Bis 1921/22 ganz ung., von 1922/23 an auch rum. Abt.; in 1925/26 hat die rum. Abt. I–IV. Kl., die ung. Abt. besteht bloss aus der IV. Kl.	Ung. Abt. in 1926 eingestellt
4. *Kolozsvárer Höhere Handelsschule*	1839	Höhere Vereins-Handelsschule	In 1921/22 nur ungarisch, von 1922/23 an mit rum. und ung. Abt.	
5. *Kolozsvárer Handelsakademie*	1900	Vereins-, später staatl. subvent. Handelsakademie	Von 1919/20 an mit ung. Unterrichtssprache, in 1920/21 separate rum. und separate ung. Abt.; von 1923/24 an nur rum. Unterrichtssprache	Von Juli 1923 an wurde die ung. Abt. eingestellt

Zahl der Mitglieder der Siebenbürgischen Konfessionen und deren schulpflichtigen Kinder im Alter von 6—11 Jahren, ferner der im Schuljahre 1926/27 in die konfessionellen und staatlichen Kindergärten, Elementar- und Bürgerschulen, Lyceen, Lehrerbildungsanstalten, Handels- und Gewerbeschulen eingeschriebenen Schüler nach ihren Konfessionen mit diesbezüglichen mangelhaften Daten auch die übrigen Provinzen betreffend.

Datenquellen: Daten über den konfessionellen Unterricht sind aus den, in der Zeitschrift „Magyar Kisebbség" Jahrgang 1928 und 1929 erschienenen ungarischen kirchlichen Ausweisen, wie auch aus dem Jahrgang 1927 der „Kirchlichen Blätter" (Seite 576) entnommen, während die auf den staatlichen Unterricht bezüglichen Daten der staatliche Anuarul Statistic al României 1927 (Seite 364—384) lieferte.

	In Siebenbürgen		Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
	Einwohner	6—11-jährig schulpflichtig[1]				
Mitglieder der röm. kath. Kirche:						
Zusammen	972.924	131.344				
hiervon ung. Mutterspr.	637.265	86.031				
rumän. „	5.837	788				
deutscher „	277.284	37.432				
anderer „	52.538	7.093				
Eingeschrieb. r. kath. Religion: Schüler						
In eigene konfess. *Kindergärten:*						
mit ung. Unterrichtssprache		1.093				
mit deutscher „		1.381				
Zusammen		2.474	—	—	—	2.474
In staatliche Kindergärten . .		7.588	1.881	209	446	10.124
In Kindergärten zusammen		10.062	1.881	209	446	12.598
In eig. konfess. *Elementarsch.:* Schüler						
in Schul. mit ung. Unterrichtsspr.		22.597				
mit deutscher „		9.795				
mit rumänischer „		47				
mit armenischer „		46				
mit slavischer „		316				
Zusammen		32.801	—	—	—	32.801

[1] Die Zahl der Schulpflichtigen des Jahres 1927 berechneten wir nach dem Landesdurchschnitt von 13·5%, welcher sich bei der Volkszählung von 1910 ergab.

	In Siebenbürgen	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
	Schüler				
In staatl. Elementarschulen	42.763	10.287	1.299	10.986	65.335
In Elementarsch. zusammen	75.564	10.287	1.299	10.986	98.136
In eigenen konfess. *Bürgersch.* (Gymn.) . . . . . Schüler					
in Schul. mit ung. Unterrichtspr.	2.835				
mit deutscher „	902				
mit rumänischer „	94				
Zusammen	3.831	–	–	–	3.831
In staatliche Bürgerschulen	2.256	71	29	13	2.369
Bürgersch. (Gymn.) zusammen	6.087	71	29	13	6.200
In eigene konfess. *Lyceen* (Obergymn.)					
mit ung. Unterrichtssprache	2.381				
mit deutscher „	43				
mit rumänischer „	863				
Zusammen	3.287	–	–	–	3.287
In staatliche Lyceen	1.987	363	103	936	3.389
In Lyceen (Obergymn.) zusam.	5.274	363	103	936	6.676
In *Bürgerschulen und Lyceen* zusammen	11.361	434	132	949	12.876
hiervon in konfess. Schulen mit ung. Unterrichtssprache	5.216	–	–	–	5.216
hiervon in konfess. Schulen mit deutscher Unterrichtspr.	945	–	–	–	945
hiervon in konfess. Schulen mit rumän. Unterrichtsspr.	957	–	–	–	957
in staatlichen Schulen . . .	4.243	434	132	949	5.758
In eigene konfess. *Lehrerbildungsanstalt:*					
mit ung. Unterrichtssprache	278				
mit deutscher „	74				
Zusammen	352	–	–	–	352
In staatl. Lehrerbildungsanstalt	95	25	2	16	138
In Lehrerbildungsanst. zusam.	447	25	2	16	490
In eigene konfess. *höhere Handelsschulen*	242	–	–	–	242
In staatl. *höhere Handelssch.*	258	68	1	9	336
Zusammen	500	68	1	9	578
In staatl. untere Handelsschul.	37	113	3	2	155
In Handelsschulen zusammen	537	181	4	11	733

	In Siebenbürgen	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
	Schüler				
In staatl. höhere Gewerbeschul.	56	105	24	76	261
In „ untere „	138	34	9	39	220
In „ Gewerbeschul. zusam.	194	139	33	115	480
In Fachschulen zusammen . .	1.178	345	39	142	1.704
hiervon in konfess. Schulen mit ungar. Unterrichtssprache	520	–	–	–	520
in konfess. Schulen mit deutscher Unterrichtssprache	74	–	–	–	74
In staatliche Schulen	584	345	39	142	1.110
Im allgemeinen eingeschriebene r. kath. Schüler zusammen	98.165	12.947	1.679	12.523	125.314
Hiervon in eigene konfess. Schulen					
mit ung. Unterrichtssprache	29.426				
mit deutscher „	12.195				
mit rumänischer „	1.004				
mit armenischer „	46				
mit slavischer „	316				
In eigene konfess. Schulen	42.987	–	–	–	42.987
In staatl. Schulen, zusammen	55.178	12.947	1.679	12.523	82.327

Mitglieder der reform. Kirche:

	Einwohner	6—11-jährige schulpflichtig			
Zusammen	730.034	98.554			
hiervon ung. Mutterspr.	722.734	97.569			
deutscher „	1.180	159			
rumänischer „	1.202	162			
anderer „	4.918	664			
Eingeschrieben ref. Religion:	Schüler				
In staatliche Kindergärten .	4.059	14	3	—	4.076
In eig. konfess. *Elementarschul.* mit ung. Unterrichtssprache	33.464	34	–	57	33.555
mit deutscher „	44	–	–	–	44
Zusammen	33.508	34	–	57	33.599
In staatl. Elementarschulen	30.583	747	97	10	31.437
In Elementarsch. zusammen	64.091	781	97	67	65.036
In eig. konfess. *Bürgerschulen*	817	–	–	–	817
In staatliche „	849	4	15	1	869
In Bürgerschulen zusammen	1.666	4	15	1	1.686

	In Siebenbürgen	Regat	Bessara-bien	Buko-wina	Zusam-men
	Schüler				
In eigene konfess. *Lyceen*	2.194	—	—	—	2.194
In staatliche *Lyceen*	759	34	1	—	759
In Lyceen zusammen . . .	2.953	34	1	1	2.988
In Bürgerschulen und Lyceen zusammen	4.619	38	16	1	4.674
hiervon in eig. konfess. Schulen	3.011	—	—	—	3.011
staatliche Schulen . .	1.608	38	16	1	1.663
In eig. konf. *Lehrerbildungsanst.*	294	—	—	—	294
In staatliche „	51	—	—	—	51
In Lehrerbildungsanst. zusammen	345	—	—	—	345
In eigene konfess. *höhere Handelsschulen*	96	—	—	—	96
In staatl. *höhere Handelsschulen*	145	—	—	—	145
Zusammen	241	—	—	—	241
In staatl. *untere Handelsschulen*	1	2	—	—	3
In Handelsschulen zusammen .	242	2	—	—	244
In staatl. *höhere Gewerbeschulen*	6	—	2	—	8
In „ *untere* „	4	1	—	—	5
In Gewerbeschulen zusammen	10	1	2	—	13
In Fachschulen zusammen . .	597	3	2	—	602
hiervon in eig. konfess. Schulen	390	—	—	—	390
in staatliche Fachschulen	207	3	2	—	212
Im allgemeinen eingeschrieb. reform. Schüler zusammen	73.366	836	118	68	74.388
hiervon in eig. konf. Schulen:					
mit ung. Unterrichtssprache	36.865	34	—	57	36.956
mit deutscher „	44	—	—	—	44
in staatliche Schulen . .	36.457	802	118	11	37.388

Mitglieder der unitar. Kirche:

	Einwohner	6—11-jährige schulpflichtige
Zusammen	70.654	9.530
hiervon ung. Mutterspr.	69.966	9.447
mit deutscher „	90	12
mit rumänischer „	363	49
mit anderer „	225	30

Eingeschrieb. unit. Religion:	Schüler				
In staatliche *Kindergärten* .	531	4	—	9	544
In eig. konfess. *Elementarschul.*	1.730	—	—	—	1.730
In staatliche „	3.871	81	118	6	4.076
In Elementarschul. zusammen	5.601	81	118	6	5.806

	In Siebenbürgen	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
	Schüler				
In staatlichen *Bürgerschulen* .	81	–	–	–	81
In eigene konf. *Lyceen* . . .	366	–	–	–	366
In staatliche *Lyceen*	52	–	–	–	52
In Lyceen zusammen . . .	418	–	–	–	418
In Bürgersch. u. Lyc. zusam.	499	–	–	–	499
hiervon in eig. konf. Schulen	366	–	–	–	366
in staatlichen Schulen . . .	133	–	–	–	133
In staatl. *Lehrerbildungsanst.*	21	–	–	–	21
In staatl. *höhere Handelsschule*	15	4	–	–	19
„ „ *untere* „	20	3	–	–	23
In Handelsschulen, zusammen	35	7	–	–	42
In staatl. *höhere Gewerbeschule*	29	3	3	2	37
„ „ *untere* „	69	–	3	–	72
In Gewerbeschulen, zusammen	98	3	6	2	109
In Fachschulen, zusammen .	154	10	6	2	172
Im allg. eingeschriebene unit. Schüler, zusammen . . .	6.785	95	124	17	7.021
hiervon in eig. konf. Schulen	2.096	–	–	–	2.096
In staatliche Schulen . .	4.689	95	124	17	4.925

Mitglieder der lutherischen Kirche:

	Einwohner	6—11-jährige schulpflichtige
Zusammen	297.565	40.172
mit ung. Mutterspr.	45.528	6.147
„ deutscher „	245.788	33,182
„ rum. „	1.785	241
anderer „	4.464	602

Eingeschriebene Lutheraner:	Schüler				
In eig. konf. *Kindergärten* . .	?	?	?	?	?
In staatliche „ . .	934	288	263	47	1.542
In eig. konf. *Elementarschulen:*					
mit ung. Unterrichtssprache	668	–	–	–	668
mit deutscher „	30.504	2.341	11.611	2.795	47.251
Zusammen:	31.172	2.341	11.611	2.795	47.919
In staatliche Elementarschule	2.851	960	10.643	1.896	16.350
In Elementarschulen, zusam.	34.023	3.301	22.254	4.691	64.269

	In Siebenbürgen	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
	Schüler				
In eigene konf. *Bürgerschulen*:					
mit ung. Unterrichtssprache	89	–	–	–	89
„ deutscher „	822	44	–	–	866
In staatlichen Bürgeschulen .	175	1	12	–	188
In Bürgerschulen, zusammen	1.086	45	12	–	1.143
In eig. konf. *deutsche Lyceen*	1.733	184	–	–	1.917
In staatliche *Lyceen*	197	63	29	219	508
In Lyceen, insgesamt . . .	1.930	247	29	219	2.425
In Bürgersch. u. Lyc. zusam.	3.016	292	41	219	3.568
Hiervon: in konfessionelle .	2.644	228	–	–	2.872
in staatliche . . .	372	64	41	219	696
In eig. k. *Lehrerbildungsanst.*	?	?	?	?	?
In staatl. Lehrerbildungsanst.	6	3	4	–	13
In eig. *höhere Handelsschulen*	136	–	–	–	136
In staatl. „ „	40	5	–	3	48
Zusammen .	176	5	–	3	184
In staatl. *untere Handelsschulen*	–	13	2	1	16
In Handelsschulen, zusammen	176	18	2	4	200
In staatl. *höhere Gew.-schulen*	16	10	2	37	65
„ „ *untere* „	7	–	2	6	15
In Gewerbeschulen, zusammen	23	10	4	43	80
In Fachschulen, zusammen .	205	41	10	47	303
hiervon: in konf. Schulen	136	–	–	–	136
in staatl. „	69	41	10	47	167
Eingeschriebene luth. Schüler	38.178	3.812	22.578	5.004	69.572
hiervon: in konf. Schulen					
mit ung. Unterrichtsprache	757	–	–	–	757
mit deutscher „	33.195	2.469	11.611	2.795	50.070
in staatliche Schulen . .	4.226	1.343	10.967	2.209	18.745

Mitglieder der israelitischen Konfession:

	Einwohner	6—11-jährige schulpflichtige
Zusammen	203.191	27.430
Hiervon ung. Mutterspr.	142.437	19.229
„ deutscher „	59.942	8.092
„ rum. „	609	82
„ anderer „	202	27

	In Siebenbürgen	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
Eingeschrieben isr. Schüler:	Schüler				
In staatl. *Kindergärten* [1] . .	1.633	1.502	2.471	967	6.573
In staatl. *Elementarschulen* .	10.714	9.296	18.612	6.053	44.675
In staatl. *Bürgerschulen* . . .	811	656	1.309	37	2.813
In staatl. *Lyceen*	1.447	4.268	2.645	1.805	10.165
In Bürgersch. u. Lyc., zusam.	2.258	4.924	3.954	1.842	12.978
In staatl. *Lehrerbildungsanstalt*	11	—	10	—	21
„ „ *höhere Handelsschulen*	168	555	52	63	838
„ „ *untere* „	27	1.314	99	6	1.446
In Handelsschulen, zusammen	195	1.869	151	69	2.284
In staatl. *höhere Gew.-schulen*	25	474	183	18	700
„ „ *untere* „	17	6	54	17	94
In Gewerbeschulen, zusammen	42	480	237	35	794
In Fachschulen, zusammen .	248	2.349	398	104	3.099
Eingeschr. isr. Schüler . . .	14.853	18.071	25.435	8.966	67.325

	In Siebenbürgen	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
Mitglieder der gr.-ort. Kirche:					
	Einwohner	6—11-jährige schulpflichtige			
Zusammen	2,086.097	281.623			
Hiervon					
ung. Mutterspr.	14.602	1.971			
rum. „	1,974.701	266.585			
deutscher	834	112			
anderer	95.960	12.955			
Eingeschr. gr.-ort. Relig. [2]	Schüler				
In staatl. *Kindergärten*	8.610	25.020	12.822	2.179	48.631
„ *Elem.-schulen*	143.545	842.088	249.174	71.490	1,306.297
„ *Bürgerschulen*	4.559	7.977	3.850	95	16.481
„ *Lyceen*	9.277	40.562	7.486	4.196	61.521
In B.-sch. u. Lyc., zusam.	13.836	48.539	11.336	4.291	78.002

[1] Die Israeliten haben bekanntlich auch eigene konfessionelle Schulen, doch stehen diesbezüglich weder von der Kultusgemeinde, noch vom Staat veröffentlichte Daten zur Verfügung.

[2] Es lässt sich aus den bisherigen offiziellen statistischen Jahrbüchern nicht mit Bestimmtheit feststellen, ob die von der ungarischen Herrschaft übernommenen gr.-ort. und gr.-kath. Kindergärten, Elementar- und Bürgerschulen, Lyceen, Lehrerbildungsanstalten und Handelsschulen als konfessionelle Schulen gelten. Das offizielle Jahrbuch der Mittelschulen vom Jahre 1924/25 führt die gewesenen rumänischen Mittelschulen unter den staatl. an.

	In Siebenbürgen	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
	Schüler				
In st. *Lehrerbild.-anst.*	4.012	16.065	2.349	786	23.212
„ *höhere H.-schulen*	1.860	2.908	138	47	4.953
„ *untere* „	300	9.545	284	40	10.169
In H.-schulen, zusam.	2.160	12.453	422	87	15.122
In st. höh. *Gew.-sch.*	753	9.013	1.012	250	11.028
„ untere „	1.577	9.386	1.328	400	12.691
In Gew.-sch. zusam.	2.330	18.399	2.340	650	23.719
In Fachschulen, insg.	8.502	46.917	5.111	1.523	62.053
Eingeschr. gr.-or. zus.	174.493	962.564	278.443	79.483	1,494.983
Mitg. d. gr.-kath. Kirche	Einwohner	6—11-jährige schulpflichtig			
zusammen	1,336.000	180.360			
hiervon mit					
ung. Mutterspr.	85.504	11.543			
rum. „	1,186.048	160.116			
deutsch.	420	57			
anderer	64.028	8.644			
Eingeschr. gr.-kath. [1]	Schüler				
In staatl. *Kindergärten*	3.954	46	2	101	4.103
„ *Elementarschulen*	111.154	493	95	1.575	113.317
„ *Bürgerschulen* .	1.884	11	7	4	1.906
„ *Lyceen*	5.070	77	5	171	5.323
In B.-sch. u. Lyc. insg.	6.954	88	12	175	7.229
In st. *Lehrerbild.-anst.*	1.332	79	—	6	1.417
„ *höhere H.-schulen*	443	10	—	1	454
„ *untere* „	184	35	—	1	220
In Hand.-sch. zusam.	627	45	—	2	674
In st. *höhere Gew.-sch.*	394	15	2	9	420
„ *untere* „	991	6	3	27	1.027
In Gew.-sch. zusam.	1.385	21	5	36	1.447
In Fachschulen, zus.	3.344	145	5	44	3.538
Eingesch. gr.-kat. zus.	125.406	772	114	1.895	128.187
Mitgl. anderer Konf.:	Einwohner	6—11-jährige schulpflichtige			
zusammen	4.702 [2]	635			
hiervon mit					
ung. Mutterspr.	937	127			
rum. „	2.867	387			
deutsch. „	478	64			
anderer „	420	57			

[1] Siehe Anmerkung 4.

[2] In Ermanglung anderer hierauf bezüglicher Daten wurden hier als Zahl der „Andersgläubigen" die Daten der ungarischen Volkszählung vom Jahre 1910 angegeben.

	In Siebenbürgen	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
Zu anderen Konf. geh. eingeschr. Schüler					
In st. *K.-gärten* (ord. Sch.)	97	1.892	139	4	2.132
„ „ *Elementarschulen* .	943	13.806	2.986	109	17.844
„ „ *Bürgerschulen* . .	12	30	42	–	84
„ „ *Lyceen*	96	154	77	12	339
In B.-sch. u. Lyc., zusam.	108	184	119	12	423
In st. *Lehrerbildungsanst.*	1	3	–	–	4
„ *höhere Handelsschulen*	16	10	–	1	27
„ *untere* «	1	32	–	–	33
In H.-schulen insgesamt	17	42	–	1	60
In st. *höhere G.-schulen*	–	10	17	–	27
„ „ *untere* „	12	1	9	–	22
In G.-schulen, insgesamt	12	11	26	–	49
In Fachsch. insgesamt .	30	56	26	1	113
Zu and. Konf. gehörende eingeschrieb., insgesamt	1.178	15.938	3.270	126	20.512

Gesamtzahl der eingeschriebenen Schüler nach deren Konfession:

	Siebenbürg.	Regat	Bessarabien	Bukowina	Zusammen
1. R. kath. Rel.: in eig. konf. Sch.	42.987	—	—	—	42.987
in staatl. Schulen	55.178	12.947	1.679	12.523	82 327
Zusammen eingeschrieben	98.165	12.947	1.679	12.523	125.314
2. Ref. Rel.: in eig. konf. Schulen	36.909	34	—	57	37.000
in staatl. Schulen	36.457	802	118	11	37.388
Zusammen eingeschrieben	73.366	836	118	68	74.388
3. Unit. Rel.: in eig. konf. Schulen	2 096	—	—	—	2 096
in staatl. Schulen	4.689	95	124	17	4.925
Zusammen eingeschrieben	6.785	95	124	17	7.021
4. Luth. Rel.: in eig. konf. Schulen	33.952	2.469	11.611	2.795	50.827
in staatl. Schulen	4.226	1.343	10.967	2.209	18.745
Zusammen eingeschrieben	38.178	3.812	22.578	5.004	69.572
5. Isr. Rel.: in eig. konf. Schulen	?	?	?	?	?
in staatl. Schulen	14.853	18.071	25.435	8.966	67 325
6. Gr.-ort. Relig.: eingeschrieben	174.493	962.564	278.443	79.483	1,494.983
7. Gr.-kath. Relig.: eingeschrieben	125.406	772	114	1.895	128.187
8. Anderer Relig.: eingeschrieben	1.178	15.938	3 270	126	20.512
Zusammen eingeschrieben Relig. 1—4 in eig. konf. Schulen	115.944	2.503	11.611	2.852	132.910
in staatliche Schulen . .	100.550	15.187	12.888	14 760	143 385
Zusammen Religionen 1—4:	216.494	17.690	24.499	17.612	276.295
„ „ 5—8:	315.930	997.345	307.262	90.470	1,711.007
Zusammen Religionen 1—8:	532.424	1,015.035	331.761	108.082	1,987.302

Zur Passangelegenheit Géza von Szüllő's.

Von **Dr. Elemér Jakabffy.**

Wie bekannt, nahm man bei Géza von Szüllő, dem Abgeordneten der Tschechoslowakei, am Vorabend der Wahlen eine Hausdurchsuchung vor. Angeblich war der Anlass hierzu die bei Johann Dobranszky, dem seither zum Abgeordneten gewählten Dechantpfarrer von Sóvár einige Tage vorher abgehaltene Hausdurchsuchung. Die bei Géza Szüllő anwesenden Amtsorgane verrichteten gründlichste „Arbeit", indem sie die Wohnung von oben bis unten durchstöberten. Bei dieser Gelegenheit nahmen sie zusammen mit mehreren unwesentlichen Schriften auch Szüllős Pass mit. Nach der mit unerbittlicher Strenge durchgeführten Hausdurchsuchung berichtete die tschechische Presse von einer neuen „Tuka-Affäre". Insbesondere die Organe der tschechischen Sozialdemokraten überschütteten einige Tage hindurch an führender Stelle den Abgeordneten Szüllő mit einer Unmenge von Verdächtigungen. Die bei der Hausdurchsuchung beschlagnahmten Schriften legte der Pressburger Staatsanwalt dem Eperjeser Gerichtshof vor, von wo diese dann an die Eperjeser Staatsanwaltschaft, von dort an die Kaschauer Oberstaatsanwaltschaft und schliesslich an das Justizministerium in Prag gelangten. Als Szüllő dort erschien, übergab ihm der Justizminister zusammen mit dem Pass auch die übrigen beschlagnahmten Schriften.

Zu diesem Tatbestand müssen wir einige Bemerkungen machen. Vor drei Jahren ging durch die Weltpresse die Nachricht, dass der Vorsitzende des Minderheitenkongresses in Genf: Dr. Josip Wilfan, slowenischer Abgeordneter in Italien, von faszistischen Organen verhaftet wurde. Einige Tage hindurch machte die ganze Presse Lärm darüber, bis man dann erfuhr, dass Dr. Wilfan nach zweitägiger Haft auf persönliche Intervention Mussolinis entlassen wurde.

Im Vorjahr liess die polnische Regierung den Kongressdelegierten der Deutschen in Polen Dr. Ulitz verhaften und vor das Gericht stellen. Darüber entstand in der Vollversammlung des Völkerbundes ein grosser Sturm und diese Verhaftung trug nicht wenig dazu bei, dass der deutsche Aussenminister Stresemann verlangte, die Minderheitenfrage auf die Tagesordnung zu setzen.

Zu Anfang dieses Jahres ordneten die tschechischen Behörden bei Dr. Ernst Flachbart eine Hausdurchsuchung an und erliessen dann gegen ihn einen Steckbrief.

Seine hingebungsvolle, unermüdliche Arbeit in der Minderheitenfrage hatte seine Nerven stark mitgenommen.

Als Dr. Leo Deák, der ungarische Delegierte in Jugoslawien, im August vom 5. Minderheitenkongress heimkehrte, nahmen ihm die Behörden seinen Pass weg. Und schliesslich begann man jetzt auch Géza Szüllő etwas unangenehm zu werden.

Wir werfen die Frage auf: Was wohl die Regierungen mit solchem Vorgehen bezwecken wollen? Glauben Sie denn, jene, die im Interesse einer grossen, allgemeinen Idee und ihrer eigenen Minderheit aufopfernde Arbeit leisten, abschrecken zu können? Oder sind sie der Meinung, wenn es ihnen gelingt, diese mundtot zu machen, dass an Stelle derselben nicht andere treten werden, die sich in den Dienst der grossen Idee stellen?

Es ist kaum anzunehmen, dass die Regierungen der Geschichte derart unkundig seien.

Bei dem letzten Genfer Kongress hatte ich die Ehre mit Dr. Ulitz zusammen bei einem derzeit namhaften Publizisten Europas, bei Martin William, dem Schriftleiter des „Journal de Geneve" Mittagsgast zu sein. Während des Mittagessens bat Martin seinen Gast, Ulitz, ihm zu erzählen, warum man ihn eigentlich verhaftet habe und was die Folge davon gewesen sei?

Da erfuhren wir: das polnische Gericht hatte Ulitz nach 46 tägiger Haft auf 6 Monate Kerker verurteilt und zwar wegen Dokumentenfälschung, den Vollzug der Strafe suspendierte man — wie Ulitz meinte — in der sicheren Hoffnung auf Besserung. Um einen Beweis hierfür zu liefern — meinte er — sei er eben wieder nach Genf gekommen. Die Lehre hieraus ist, dass Verhaftungen und Verurteilungen unserer Sache nicht schaden können.

Naturgemäss können auch Regierungsmitglieder nicht ganz frei von menschlichen Schwächen sein . . . Deshalb würde ich meinem Freund Szüllő — wenn ich ihm einen Rat geben könnte — vorschlagen, ein wenig auf seine scharfe Zunge acht zu geben.

In einer Diplomatengesellschaft hörte ich nämlich, als unlängst in London von einer aussenpolitischen Sache die Rede war und ein Diplomat erstaunt bemerkte, warum sich Aussenminister Benesch einmenge, wo doch die Tschechoslowakei an dieser Frage ganz unbeteiligt sei — habe Géza Szüllő geantwortet: Darum, weil Benesch so ist, wie Schmittlauch; in allen Suppen drin, aber kein wesentlicher Bestandteil der Gerichte. Dieser Ausspruch fand grosses Gefallen vor den Diplomaten und auch Benesch kam er später zu Gehör.

Die Passangelegenheit Szüllős hängt vielleicht auch hiemit zusammen. Die im Dienste so gewaltiger Minister Stehenden suchen doch zu beweisen, dass Benesch — ja ein „wesentliches Element" sei — wenigstens zuhause.

Grundsätze zur Durchführung der Gruppen-Lagebeschreibungen.

Das Präsidium der Nationalitätenkongresse beschloss bei seiner Tagung in Berlin am 16. Dezember dass vor der Eröffnung des sechsten Kongresses eine Gruppen-Lage-Beschreibung publiziert werde. Die Grundsätze zur Durchführung dieser Gruppenlage-Beschreibungen sind folgende:

1. Die Arbeit zerfällt in zwei Teile: *a)* Die Wiedergabe der Beschreibungen, die von den einzelnen Gruppen verfasst sind und für die diese auch die Verantwortung tragen. *b)* Ein Resümé des Kongress-Sekretariats, in welchem eine Zusammenfassung der verschiedenen sich aus den Beschreibungen ergebenden Gesichtspunkten zu erfolgen hätte. Diese Zusammenfassung könnte wohl am besten in der Form einer Einleitung zu den als Anhang folgenden einzelnen Beschreibungen vorgenommen werden.

2. Für die Richtigkeit der mitgeteilten Tatsachen tragen jede Gruppe, resp. ihre Delegierten am Kongresse die Verantwortung. Die Beschreibungen wären im Umfange für jede Gruppe auf 10, Maximum 15, und nur ausnahmsweise auf 20 Seiten zu limitieren. Es wird vorausgesetzt, dass die Beschreibungen in einem ruhigen, von Erregung und Gehässigkeiten freien Tone geschrieben sind.

3. Die Gruppen werden gebeten, sich in ihren Beschreibungen möglichst an eine vom Präsidium vorgeschlagene Anordnung des Stoffes zu halten. Sachlich in der Wahl der Mitteilungen usw. erfahren sie keine Beschränkung.

4. Die Gruppen hätten die Beschreibung spätestens bis zum 1. April einzusenden. Im Laufe eines Monats hätten dann die eventuellen Ergänzungen, resp. Korrekturen zu erfolgen, damit die Fertigstellung der ganzen Arbeit bis spätestens 2 Wochen vor Beginn des nächsten Kongresses – d. h. auch die Drucklegungen der Publikationen – erfolgen könne.

5. Die Kosten der ganzen Arbeit werden auf die einzelnen Gruppen in der folgenden Weise verteilt: *a)* die Druckspesen entsprechen dem Umfange der in Frage kommenden Einzelbeschreibungen; *b)* die übrigen Spesen nach einem vom Präsidium festzusetzendem Schlüssel.

Graf Bethlen zur Minoritätenfrage.

Anlässlich einer dringlichen Interpellation über die Lage der ungarischen Minderheiten und der Minderheiten überhaupt in den Nachfolgestaaten im ungarischen Parlament, äusserte sich Ministerpräsident Graf Bethlen. Er erklärte, dass das Bild, das die Lage der Minoritäten in den Nachfolgestaaten biete, ausserordentlich düster sei. Keine ungarische Regierung könne dieser Frage gleichgültig gegenüberstehen. Der Völkerbund betrachtet dieses Problem allerdings nicht als erstrangig. Allein die ungarische Regierung werde auch weiterhin bestrebt sein, den Völkerbund für die Minoritätenfrage zu interessieren.

Äusserungen Gh. Pop's zum Minderheitsgesetz.

Der von seiner Reise zrrückgekehrte Abgeordnete Ghitza Pop äusserte sich einem Vertreter des „Keleti Ujság" gegenüber wie folgt. Er erklärte: „dass das Minderheitenproblem auf der Tagesordnung bleibe, bis seine endgültige Lösung erfolgt sein werde. Was die Grundlagen, auf denen sich das Minderheitenstatut aufbauen werde, anbelange, werde die Regierung auch die Meinungsäusserungen der übrigen politischen Parteien einholen. Die Regierung plane einen Entwurf, der die Zustimmung aller oppositionellen Parteien finden solle. Unbedingt sollen auch die Minderheitsparteien befragt werden. Die Befragung werde entweder durch eingehende Unterredungen oder durch Denkschriften erfolgen. Die liberale Partei forderte in einem Rundschreiben die Vorstände der Organisationen zur Abgabe von Gutachten über die Art und Weise auf, wie das Minderheitenproblem gelöst werden solle. Das Problem beschäftige also auch die Liberalen. Aus dem Interview geht somit hervor, dass zur Ausarbeitung des neuen Minoritätengesetzes in der Kommission nunmehr auch die Vertreter der Minoritäten herangezogen werden sollen.

CUPRINSUL – SOMMAIRE – INHALT:

Seite

Tălpuire în galop. De Dr. Elemér Jakabffy 1
Das erste Dezennium des ungarischen Unterrichtswesens in Rumänien von 1918–1928 . . . . . 3, 56, 108, 141, 186, 272, 302, 348, 381, 431
Viața și organizația bisericii și școlii românești din Transilvania și Ungaria sub dominația ungară. (Date culese din sursele românești) 15, 45
Zur Minderheitenfrage. Von Dr. Basyl Dutczak 26
La discussion des M sieurs Zaleski et Stresemann à la cinquantetroisième session du conseil de la Société des Nations 31
Der X. Deutsche Ferienhochschulkurs in Hermannstadt . . 38
Der rechte Weg? Von Dr. Ewald Ammende 41
Staatliche Unterstützung der Minderheitenkirchen in Rumänien 67
Du droit privé des femmes de la Transylvanie. Conférence tenue par M. E. de Jakabffy, au congrès des femmes hongroises de la Transylvanie. A Cluj–Kolozsvár le 10. novembre 1928 68
Viitorul et le Temps 81
Vor der Debatte. Pressestimmen über den Antrag Stresemanns 83
Surányi, Várady und die „Prager Presse“ 99
Cuvântarea d-lui deputat Szabó Béni în Parlament la 8 Febr. 1929. In legătură cu desbaterea legii Camerelor de comerț și industrie 102
Saturnalia. De Dr. Elemér Jakabffy 121
Procédure applicable aux pétitions de minorités: Propositions du représentant du Canada 123
Die deutsche Politik in Rumänien während der Regierung Maniu's. Von Benedikt Jancsó 147
La elaborarea legei minorităților. Proiectul de lege din 1868 al deputaților români 161

Die ungarische Regierungsdenkschrift über den Minderheitenschutz 168
Die Minderheitenverträge und die Souveränität. Von Prof. Dr. A. von Balogh 177
Aus dem Vortrag Paul von Hevesy 184
Vorschläge des Ausschusses der Europäischen Nationalitätenkongresse 198
Le Concordat. Par le Dr. Elemér de Jakabffy 201
La Loi sur la ratification du Concordat et le texte du Concordat 206
La ratification du Concordat. Discours tenu le 29 Mai 1929 à la Chambre des députés par le baron Jean Jósika de Branyiska 216
Le Concordat et les catholiques de Transylvanie. Discours tenu au Sénat le 23 Mai 1929 par le Dr. Elemér de Gyárfás 219
Quelques fragments du discours de l'évêque gréco-catholique de Gherla Mgr. Jules Hosszu, tenu au Sénat roumain le 24 Mai 1929 241
„Vine o generație tânără . . .“ De Dr. Elemér Jakabffy . . 249
Reforma administrativă și Partidul Maghiar 252
Le rôle dela statistique dans la protection des droits des minorités. Par Iván de Nagy 265, 283, 356
Wird Rumänien das Minderheitenproblem lösen? Von Dr. Ewald Ammende 281
Die Minderheiten Europas. Ein nationalitätenstatistischer Überblick. Von Dr. Iván Nagy 287
La Russie subcarpatique. Par F. de Gerando 299
Der V. Europäische Nationalitätenkongress in Genf, den 26—28. August 1929 313
Schimbarea regentului. De Dr. Elemér Jakabffy 347
Die Jugend Europas und die Minderheitenfrage 364
Frau Doktor C. Bakker van Bosse 373
Offenes Schreiben an die Adresse Ihrer Wohlgeboren Frau Nastasi, Initiatorin des Muttertages in Rumänien . . . 376
Die Aufgabe der Minoritätenpresse 377
Glasul de sirenă al d-lui Duca către minorități 404
Das Minderheitenproblem auf der „Académie de Droit International“ 405

Gründung einer tschechoslowakischen Gesellschaft für das Studium der Minderheitenfragen 407
Rumäniens Minderheitenpolitik 408
Jugoslaviens Minderheitenpolitik und die italienische Presse 409
Zur rumänischen Tronrede 409
Dela Supplex libellum valachorum până la hotărîrile dela Alba-Iulia 413
Zur Passangelegenheit Géza von Szüllő's. Von Dr. Elemér Jakabffy 449
Grundsätze zur Durchführung der Gruppen-Lagebeschreibungen 451
Graf Bethlen zur Minoritätenfrage 452
Äusserungen Gh. Pop's zum Minderheitsgesetz 452
Der V. Kongress der Organisierten Nationalen Gruppen in den europäischen Staaten 279
Ein Wettbewerb 372

Bücher und Zeitschriften.

Dr. Theodor Grentrup: Die Kirchliche Rechtslage der deutschen Minderheiten katholischer Konfession in Europa 78
Dr. Arthur Balogh: Der internationale Schutz der Minderheiten 118
Das Deutschtum in Rumpfungarn 160
Süddeutsche Monatshefte. Die Minderheiten-Frage 277
K. Trampler: „Staaten und Nationale Gemeinschaften". Von Dr. B. Juhos 366
„Süddeutsche Monatshefte". Heft 10. Die Minderheitenfrage 371
Die nationale Minderheiten im Deutschen Reich und ihre rechtliche Situation 411

Statistische Mitteilungen.

Einige statistische Daten zu den Parlamentswahlen in Rumänien 39

Director şi redactor răspunzător: Dr. Elemér Jakabffy.
Tipărit: Husvéth şi Hoffer, Lugoj.